

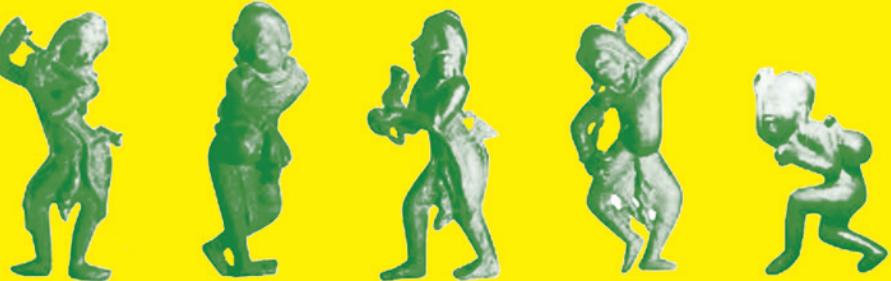
ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ

ဝညာရေးဝန်ကြီးဌာန

ကျောင်းသုံးစာအုပ်

သမိုင်း

ဆဋ္ဌမတန်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ^၁
ဝည်ရေးဝန်ကြီးဌာန

ကျောင်းသုံးစာအုပ်

သမိုင်း

ဆင့်မတန်း

နိုင်ငံတော်မှ အခမဲ့ ထောက်ပံ့ပေးပါသည်။
အခြေခံပညာ သင်ရှိုးညွှန်းတမ်း
သင်ရှိုးမာတိကာနှင့် ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

J000- J0 J0

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ၊ အပ်ရော့ - ၁၆၉၁၉၃၂

၂၀၁၉-၂၀၂၀ ပညာသင်နှစ်

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအပ်ကော်မတီ၏ မူပိုင်ဖြစ်သည်။

အလုပ်အမိန့်အမှတ် - /၁၉ ဖြင့်

မြန်မာနိုင်ငံပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ထုတ်ဝေသူလုပ်ငန်းရှင်များအသင်း

()ပုဂ္ဂိုလ်တိုက်၊ ရန်ကုန်မြို့တွင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။

ကျောင်းသုံးစာအုပ်မီတ်ဆက်

ဤအတန်းတွင် သမိုင်းဘာသာရပ်အကြောင်းနှင့် ယင်းဘာသာရပ်ကို လက်တွေ့ဘဝတွင် အသုံး ချုပ်များကို ပိုမိုနားလည်နိုင်စေမည့် အသိပညာ၊ ကျွမ်းကျင်မှုအသစ်များ ဖွံ့ဖြိုးလာရန် ဆရာ၊ အတန်းဖော် များနှင့်အတူ အဲဖွံ့ဖြိုးလိုက်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်သင်ယူမည်။ ထို့အပြင် ပြဿနာအခက်အခဲများကို ဖြေရှင်း တတ်ရန်နှင့် စဉ်းစားတွေးခေါ်ဖန်တီးတတ်ရန် လေ့လာသင်ယူမည်။ အချို့စာသင်ချိန်များတွင် အဲဖွံ့ဖြိုးလိုက်လုပ်ဆောင်ကြပြီး၊ အချို့စာသင်ချိန်များတွင် အတန်းလိုက် သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်းလေ့လာ သင်ယူကြမည် ဖြစ်သည်။

သင်ယူရမည့်အကြောင်းအရာများ

ဤဆင့်မတန်း၊ သမိုင်းဘာသာရပ် ကျောင်းသုံးစာအုပ်တွင် အောက်ပါ အမိကအကြောင်း အရာများ ပါဝင်သည်။

မြန်မာ့သမိုင်း

- အခန်း(၁) သမိုင်းကြိုးခေတ်
၁။ ၁။ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်
အခန်း(၂) မြို့များပေါ်ပေါက်လာခြင်း
၂။ ၁။ရွေးဟောင်းမြို့တော်များ
အခန်း(၃) ရွှေးဟောင်းမြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်း
၃။ ၁။ပုဂ္ဂိုလ်ကရာဇ်နိုင်ငံ

ကမ္မာ့သမိုင်း

- အခန်း(၄) လူ့အဲဖွံ့အစည်း၏မူလအစ
၄။ ၁။အစားအစာကို လိုက်လံရှာဖွေရသည့် အမဲလိုက်မှဆိုးများ
၄။ ၂။စိုက်ပြိုးရေးနှင့် ကျေးလက်ဘဝ
၄။ ၃။ရွေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများ

သင်ယူကြရမည့်နည်းလမ်းများ

သင်ခန်းစာအားလုံးတွင် တက်ကြွောပါဝင်သင်ယူနိုင်ရန် အထောက်အကူပြုမည့် C-၅ လုံးကို အရေး ပါသော ၂၁ ရာစွဲကွဲ့များအဖြစ် ဆရာက အသုံးပြုသင်ကြားပေးမည်။

- ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း (Collaboration)- သင်ခန်းစာများသင်ယူရာတွင် ကျောင်းသား ကျောင်းသူများသည် အတန်းဖော်များနှင့်အုပ်စုဖွံ့ဖြိုး အတွေးအခေါ်များမှုပေါ်ခြင်း၊ အဖြေများ အတူရှာဖွေခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်မည်။
- ဆက်သွယ်ပြာဆိုခြင်း (Communication)- ဘာသာစကားသင်ခန်းစာများတွင်သာမက ဘာသာရပ်အားလုံးတွင် သင်ခန်းစာများကို ရေးခြင်း၊ ဖတ်ခြင်း၊ ပြောခြင်း၊ နားထောင်ခြင်းနှင့်

နှုတ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း၊ ကိုယ်အမူအရာဖြင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်းစသည့် ကျမ်းကျင်မှု များ ဖွံ့ဖြိုးလာမည်။

- လေးနက်စွာဆန်းစစ်ဝေယန်ခြင်းနှင့် ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း (Critical Thinking and Problem Solving)- ဖြေရှင်းရန် စိတ်ဝင်စားဖွံ့ဖြိုးပြဿနာများ၏အဖြေများကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် တင်ပြခြင်း၊ အမှားများကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် ပြုပြင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရလိမ့်မည်။
- တိတွင်ဖန်တီးခြင်း (Creativity and Innovation)- ဘောင်ခတ်ထားသည့် အခြေအနေထဲမှ ထွက်၍ တွေးခေါ်ခြင်းသည် အရေးပါသော ၂၁ ရာစုကျမ်းကျင်မှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ အတွေး အခေါ်သစ်များရရှိရန်၊ နည်းလမ်းသစ်များဖြင့် ပြဿနာများဖြေရှင်းရန် ကျောင်းသား ကျောင်းသူ များကို အားပေးလိမ့်မည်။
- နိုင်ငံသားကောင်းဖြစ်ခြင်း (Citizenship)- နိုင်ငံသားကောင်းဖြစ်စေရန် ကျောင်းလူမှုအဖွဲ့ အစည်းတွင် တက်၍ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ တရားမျှတွင်ခြင်း၊ သဘောထားကွဲလွှဲမှု ဖြေရှင်းခြင်း စသည်တို့ကို လေ့ကျင့်သင်ယူရမည်။

စာသင်နှစ်အဆုံးတွင် သံရှိသွားပြီးလုပ်ဆောင်နိုင်မည့်ရလဒ်များ

ဆဋ္ဌမတန်း၊ သမိုင်းဘာသာရပ် ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကို သင်ယူပြီးသောအခါ ကျောင်းသား ကျောင်းသူများသည် အောက်ပါတို့ကိုလုပ်ဆောင်နိုင်မည်-

မြန်မာ့သမိုင်း:

- အခန်း(၁) သမိုင်း၏ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုဖြစ်စဉ်နှင့် လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် နည်းပညာများလွှမ်းမိုးလာခြင်းကို သံရှိနားလည်ရန်
- အခန်း(၂) ရွှေးဟောင်းမြို့ပြနိုင်ငံများပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပုံကိုရှင်းပြတတ်ရန်
- အခန်း(၃) ပုဂ္ဂိုလ်ရာဇ်နှင့် ပေါ်ပေါက်လာပုံ၊ အင်အားကြီးမားလာပုံနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး လူမှုရေးနှင့် စာပေ၊ ပိသုကာလက်ရာ အဆင့်အတန်း တိုးတက်ခဲ့ပုံတို့ကို ရှင်းပြတတ်ရန်

ကမ္မာ့သမိုင်း:

- အခန်း(၄) အစားအစာကို လိုက်လံရှာဖွေရသည့် အမဲလိုက်မှုဆိုးအဖြစ် နေထိုင်ရသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ လက်နက်ကိရိယာ တိုးတက် အသုံးပြုလာခြင်း၊ မီးကိုအသုံးပြုတတ်လာခြင်းကို ဖော်ပြတတ်ရန်၊ စိုက်ပျိုးရေးလူအဖွဲ့အစည်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ဖြစ်စဉ်အဆင့်ဆင့်ကို နားလည်စေရန်၊ လူတို့သည် ပတ်ဝန်းကျင်မျိုးစုံနှင့် သဟအတွက်အောင် မည်သို့နေထိုင်ခဲ့သည်ကို နားလည်စေရန်နှင့် ရွှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု၏ ပထဝိဝင်နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် လူမှုဖွဲ့စည်းပုံကို ဆန်းစစ်တတ်ရန်

ဤကျောင်းသုံးစာအုပ်တွင် ကျောင်းသားကျောင်းသူများ၏ လေ့လာသင်ယူမှုများကို ကူညီလမ်းညွှန်ပေးမည့် အောက်ပါကဲ့သို့သော သက်တများ (icons) ကိုတွေ့ရလိမ့်မည်-

	ဖတ်ပါ		အိုင်စီတီ / အင်တာနက်ချိတ်ပါ
	ရေးပါ		သူငယ်ချင်းတွေကိုပြောပြပါ
	နားထောင်ပါ		ဆွေးနွေးပါ
	စဉ်းစားပါ		ရွေးချယ်နိုင်သောသင်ခန်းစာ / လေ့ကျင့်ခန်း
	စဉ်းစားပြီးရေးပါ		အိမ်စာ
	ရှာဖွေပါ		နှိုင်းယှဉ်ပါ / ယှဉ်တွဲပါ

အောက်ပါကဲ့သို့ လေးထောင့်ကွက်များကလည်း ကျောင်းသားကျောင်းသူများ၏ လေ့လာသင်ယူမှုများကို ကူညီလမ်းညွှန်ပေးလိမ့်မည်။

မာတိကာ

အဓိုဒ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
--------	-------------	-----------

မြန်မာ့သမိုင်း

အဓိုဒ် (၁) သမိုင်းကြီးခေတ်

၁။ ၁	ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်	၁
------	------------------------------	---

အဓိုဒ် (၂) မြို့များပေါ်ပေါက်လာခြင်း

၂။ ၁	ရွှေးဟောင်းမြို့မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်း	၆
------	---	---

အဓိုဒ် (၃) ရွှေးဟောင်းမြို့မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်း

၃။ ၁	ပုဂံမောရ်နိုင်ငံ	၁၃
------	------------------	----

ကမ္မာ့သမိုင်း

အဓိုဒ် (၄) လူအဖွဲ့အစည်း၏ မူလအစ

၄။ ၁	အစားအစာကိုလိုက်လုပ်ရသည့်အမဲလိုက်မှုဆိုးများ	၂၆
------	---	----

၄။ ၂	စိုက်ပိုးရေးနှင့်ကျေးလက်ဘဝ	၃၀
------	----------------------------	----

၄။ ၃	ရွှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများ	၃၉
------	---------------------------	----

အခန်း(၁)

၁။ သမိုင်းကြီးခေတ်

နိဒါန်း

ဤအခန်းတွင် ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ် စသည့်လူ့အဖွဲ့အစည်း တိုးတက်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်နှင့် လူအဖွဲ့အစည်းများအပေါ် နည်းပညာများလွှမ်းမိုးလာခြင်းတို့ကို လေ့လာသင်ယူမည် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသုံးများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ ရပ်စွာဒေသရှိ နေထိုင်စားသောက်မှု ပုံစံအကြောင်းကို သိရှိပြီးဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ဤအခန်းကိုသင်ယူပြီးပါက သမိုင်း၏ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုဖြစ်စဉ်နှင့် လူအဖွဲ့အစည်းများအပေါ် နည်းပညာများ လွှမ်းမိုးလာခြင်းတို့ကို နှိမ်းယူဉ်ဆွေးနွေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၁.၁။ ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်

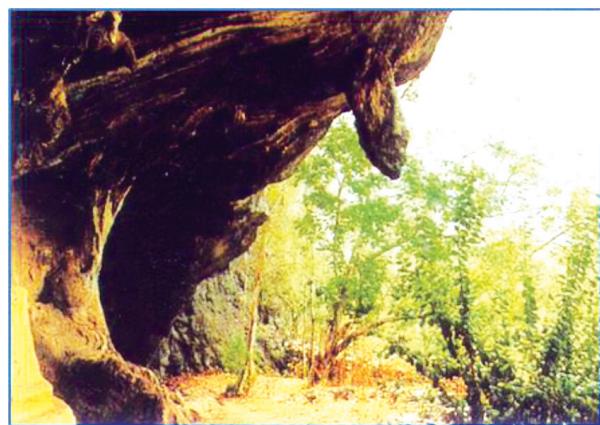
၁.၁.၁။ ကျောက်ခေတ်

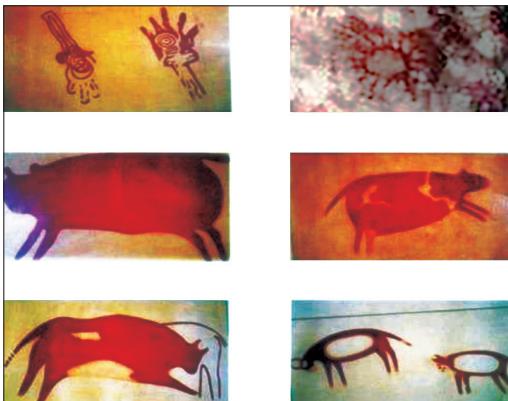
အလွန်ရှေးကျသောအချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူများနေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရှေးခေတ်လူတို့သည် တစ်နေရာတည်းတွင် အခြေတကျနေထိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ကြပေ။ လျှည်လည်သွားလာနေထိုင်ကြသည်။ သစ်ဥါးသစ်ဖူများကိုလည်းကောင်း၊ တောရဲတိရှားနှင့်များကိုလည်းကောင်း ရှာဖွေစားသောက်ခဲ့ကြသည်။ ကြေး၊ သံ၊ သတ္တုတို့ကို သုံးသည့်အသိဉာဏ်ကိုလည်း မရကြသေးပေ။ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ခဲများကိုသာ လက်နက် ပစ္စည်းအဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ ဤကုံးသို့သော ပစ္စည်းများကိုသုံးစွာကာ အသက်မွှေဝမ်းကျောင်းမှုကိုပြုလုပ် ကြသောကြောင့် ထိုလူတို့နေထိုင်သောခေတ်ကို ကျောက်ခေတ်ဟု အမည်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကျောက် ခေတ်များတွင် အသုံးပြုခဲ့သော လက်နက်၏ အကြမ်းအနုကိုကြည့်၍ ကျောက်ခေတ် ၃ ခေတ် ပိုင်းခြားထားသည်။

- (၁) ကျောက်ခေတ်ပြီး သို့မဟုတ် ကျောက်ခေတ်ဟောင်း
- (၂) ကျောက်ခေတ်လယ်
- (၃) ကျောက်ခေတ်နှောင်း သို့မဟုတ် ကျောက်ခေတ်သစ်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

၁.၁.၁.၁။ ကျောက်ခေတ်၌ံး

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောက်ခေတ်၌ံး လူတို့ ကြောင်းကျော်ရစ်သော ကျောက်လက်နက်ပစ္စည်းများကို မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း အထက်အညာဒေသတွင် တွေ့ရှိရသည်။ ထိုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်ခေတ်၌ံး ယဉ်ကျေးမှုကို အညာသုံးယဉ်ကျေးမှုဟု ခေါ်သည်။ ကျောက်ခေတ်ပြီး နောင်းပိုင်း ယဉ်ကျေးမှုကို ရှမ်းပြည်နယ်၊ တောင်ကြီး ခရှင်း၊ ရွာင်းဒေသရှိ ပြဒါးလင်းဂူတွင် တွေ့ရှိရသည် (၅-၁)။

ပု-၂ ပြဒါးလင်းဂူမှုနံရုပန်းချီများ

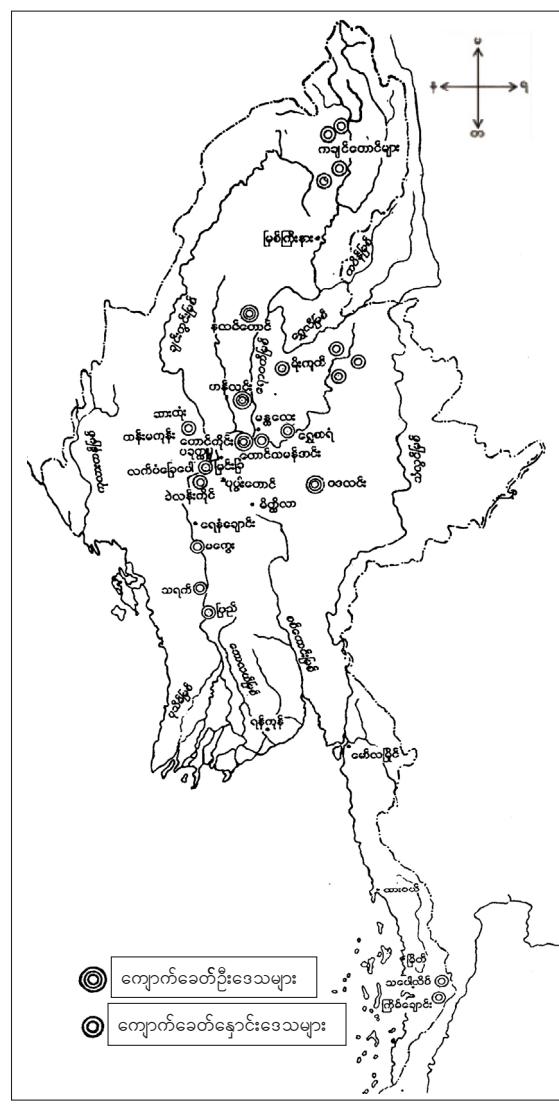
၁.၁.၁.၂။ ကျောက်ခေတ်လယ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောက်ခေတ်လယ် ဆိုင်ရာ အထောက်အထားများကို အနည်း အကျဉ်းသာ တွေ့ရှိရသည်။

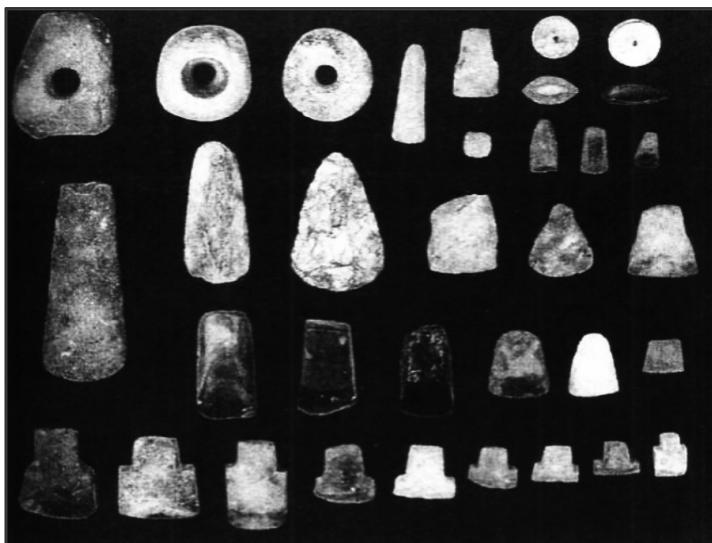
၁.၁.၁.၃။ ကျောက်ခေတ်နှောင်း

ကျောက်ခေတ်နှောင်းမှ လက်နက် များကို ကချင်ပြည်နယ်၊ ရွှေမြေးပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုးဒေသကြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း၊ ဓရာဝတီမြစ်ရှိုးတစ်လျှောက် သံတွဲနှင့် မြိုတ်တို့တွင် တွေ့ရသည် (ပု-၃)။

ကျောက်ခေတ်နှောင်းလူတို့သည် မီးကိုအသုံးပြုတတ်လာသည့်အပြင် စိုက်ပိုးမွေးမြှို့ ရေးကိုလည်း ပြုလုပ်လာနိုင်၍ အခြေတကျနေ ထိုင်လာကြသည်။ အနိုးနှင့် ဆင်စွဲယူများအပြင် ရှှုံးများကို မီးဖုတ်၏ အနုပညာလက်ရာမြောက အောင် ပြုလုပ်တတ်လာကြသည်။ ကုန်ပစ္စည်းလုပ်ရန်နှင့် သို့လောင်ရန်အတွက် တောင်းများနှင့် အဝတ်အထည်များကိုလည်း ရက်လုပ်တတ်လာကြသည်။ ကျောက်ခေတ်နှောင်းကာလနောက်ပိုင်းတွင် အိုးများလုပ်တတ်လာကြသည်။

ပု-၃ ကျောက်ခေတ်ဦးနှင့် ကျောက်ခေတ်နှောင်းဒေသများမြော်

ပုံ-၄ ကျောက်ခေတ်နှောင်းကျောက်လက်နက်များ

၁.၁.၂။ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်

ကျောက်ခေတ်နှောင်းလူတို့သည် လက်နက်၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများကို ကြေး၊ သံတို့ဖြင့် ပြုလုပ်သုံးစွဲတတ်လာသည်။ ကျောက်ခေတ်နှောင်းမှ လက်နက်နှင့် အသုံး အဆောင်ပစ္စည်းများကို ကြေးနိုဖြင့် ပြုလုပ်သုံးစွဲသော ကြေးခေတ်သို့ ကူးပြောင်းလာသည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ဘုတဲလင် မြို့နယ် အုတ်အိုင်ရွာ အပါအဝင် ပေါ်လင်ကန် ဒေသတွင် ကြေးခေတ်လူတို့ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

ပုံ-၅ ပေါ်လင်ကန်မှုကြေးလက်နက်များ

ငှါးတို့ သုံးစွဲခဲ့သော ကြေးလက်နက်များ၊ ကြေးတုံးအစအနများကို တွေ့ရှိရသည် (ပုံ-၅)။ ထိုကြောင့် ယင်းဒေသကို ကြေးခေတ်ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သောနေရာဟု သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ကြေးခေတ်ထွန်းကား ခဲ့ပြီးနောက် သံခေတ်ထွန်းကား ခဲ့သံပြီး ကြေးခေတ်နှင့် သံခေတ်ယဉ်ကျေးမှုနှစ်ခုသည် နီးကပ်လျက် ရောက္ဌာ တည်ရှိခဲ့ကြောင်း သံခေတ်သို့ ကူးပြောင်းလာသည့်ကာလတွင် ပျော့ပျောင်းသော ကြေးလက်နက်များအစား ပို့၍ မာကျောသော သံလက်နက်ကိရိယာများကို ထုတ်လုပ် သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။ ထို သံလက်နက်များကို ထုတ်လုပ်ရန် သံချက်ဖို့ကြီးများကို တည်ဆောက်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ တောင်သမန်ဒေသနှင့် ပျော့ဘွာ်မြို့နယ်၊ ရွာထင်းကုန်း တွင် သံဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော အသုံးအဆောင်များကို သုံးစွဲသည့် သံခေတ်လူတို့ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

အမိကအချက်များ

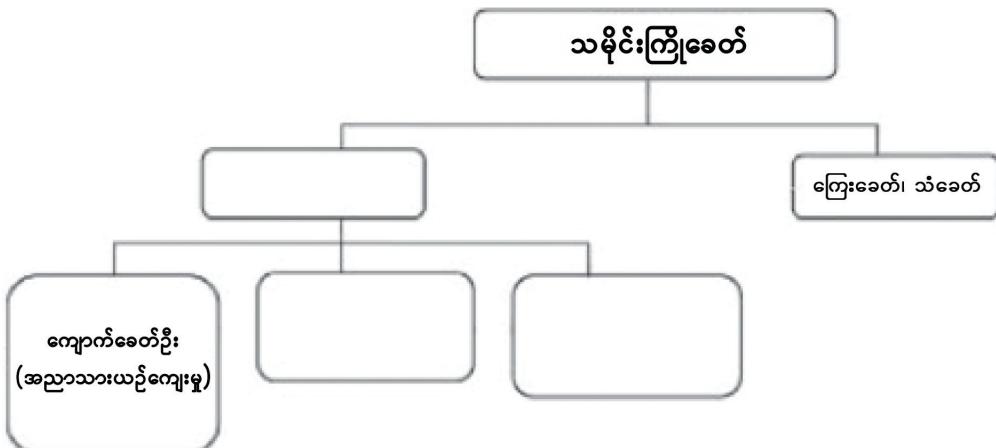
- ◆ အလွန်ရှေ့ကျသော အခါန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောက်ခေတ်ဦး လူသားတို့ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။
- ◆ သမိုင်းကြီးခေတ်တွင် ရှေ့ဦးလူတို့သည် ကျောက်လက်နက် ပစ္စည်းများကို အသုံးပြုပြီး ခက်ခဲ ပင်ပန်းစွာ လှည့်လည်ရှာဖွေ စားသောက်ကြရသည်။
- ◆ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျောက်ခေတ်ဦး ယဉ်ကျေးမှုကို မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း အထက်အညာဒေသ တွင်တွေ့ရှိရသောကြောင့် အညာသားယဉ်ကျေးမှုဟု ခေါ်သည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်နှောင်း လူတို့သည် မီးကို အသုံးပြုတတ်လာသဖြင့် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း မြင်မားလာပြီး စိုက်ပျိုး မွေးမြှုပေးကိုလည်း ပြုလုပ်လာနိုင်၍ အခြေတကျ နေထိုင်လာကြသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်နှောင်းမှ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်သို့ ကူးပြောင်းလာသည်။

လေကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(အောက်ပါမေးခွန်းများကိုဆွေးနွေး၍ ရလဒ်များကိုမှတ်စုစုအုပ်တွင်ရေးပါ။)

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်ခေတ်ဦးမှ ကျောက်ခေတ်နှောင်းသို့ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာပုံကို ဆွေးနွေးပါ။
- ၂။ ယနေ့ခေတ် လူသားတို့၏ နေထိုင်စားသောက်မှုပုံစံနှင့် ကျောက်ခေတ်လူသားတို့ နေထိုင်မှုပုံစံ ကွာခြားပုံကို သူငယ်ချင်မှုနှင့် ဆွေးနွေး၍ နှိမ်းယှဉ်တင်ပြပါ။

အခန်း(၁) သမိုင်းကြီးခေတ်တွင် သင်ယူခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ကွက်လပ်များ တွင် ဖြည့်ပါ။

အခန်း(၁)ပါပဲများ၏ ရင်းမြစ်များ

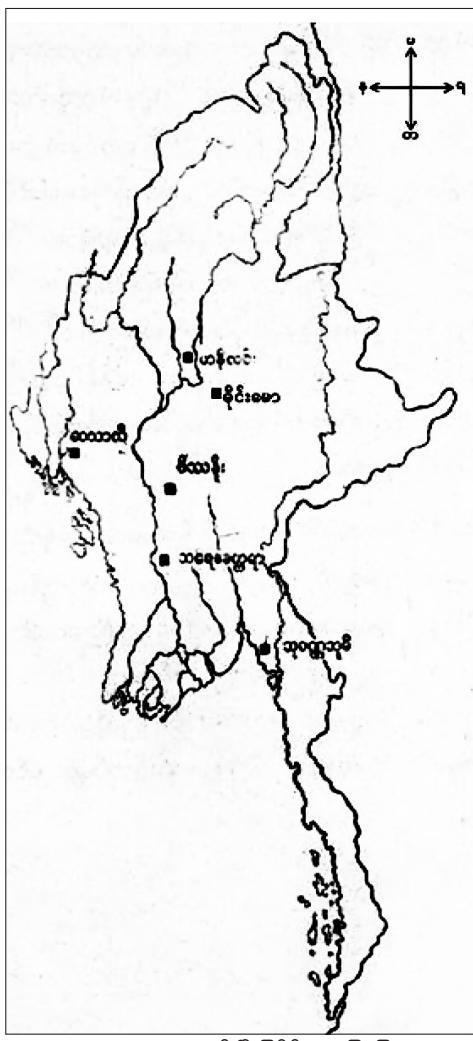
- ပုံ-၁ ပြဒါးလင်းဂူ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တ္ထာသိုလ်)
- ပုံ-၂ ပြဒါးလင်းဂူမှ နံရံပန်းချီများ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တ္ထာသိုလ်)
- ပုံ-၃ ကျောက်ခေတ်ပိုးနှင့် ကျောက်ခေတ်နှောင်း ဒေသများမြေပို့
(<https://news.yatanarpon.com.mm/entertainment/book/read/mnmaasmiumgempnu.pdf>)
(08 02 2018)
- ပုံ-၄ ကျောက်ခေတ်နှောင်းကျောက်လက်နက်များ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တ္ထာသိုလ်)
- ပုံ-၅ လျှောင်ကန်မှ ကြေးလက်နက်များ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တ္ထာသိုလ်)

အခန်း(၂)

၂။ မြို့များပေါ်ပေါက်လာခြင်း

နိဒါန်း:

ဤအခန်းတွင် ရွှေးဟောင်းမြို့ပြနိုင်ငံများ ပေါ်ပေါက်လာပြီး မြို့ရာများ ယဉ်ကျေးမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပုံ၊ နည်းပညာများ၊ အသိပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပုံနှင့် ငါးတိုးအချင်းချင်း ဆက်နွယ်မှုများ အကြောင်းကို လေ့လာသင်ယူနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အခန်း ၁ တွင် သမိုင်းကြီးခေါ်၏ အဆင့်ဆင့်တိုးတက်ပြောင်းလဲလာခဲ့သည့် ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်စသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုဖြစ် စဉ်နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် နည်းပညာများလွှမ်းမိုးလာခြင်းတို့ကို သိရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဤအခန်းကို သင်ယူပြီးနောက် ရွှေးဟောင်းမြို့ပြနိုင်ငံများ ပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပုံကို ဆွေးနွေးတတ်မည်ဖြစ်သည်။

ပုံ-၁ ရွှေးဟောင်းမြို့ပြနိုင်ငံများပြုမေပုံ

J.၁။ ရွှေးဟောင်းမြို့တော်များ

J.၁.၁။ ရွှေးဟောင်းမြို့ပြနိုင်ငံများ ဖြစ်ပေါ်လာစေ သည့် နည်းပညာ၊ အသိပညာနှင့် ကျမ်းကျင်မှုများ တိုးတက်လာပုံ

လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် စမ့်မြစ်ဝှမ်း၊ မူးမြစ်ဝှမ်း ဒေသ၊ ယင်းချောင်းလွင်ပြင်ဒေသတို့တွင် စိုက်ပိုးရေးကို အခြေခံပြီး ကြေး၊ သံ၊ လက်နက်များကို အသုံးပြုလာနိုင်၍ ၅၇ စီးပွားရေး တောင်းတင်းလာကြသည်။ ထိုမှုတစ်ဆင့် ရွှေးခေတ်ကာကွယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးစနစ်များကို ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ရာမှ ရွှေးပို့မြို့ပြဆိုင်ရာ လက္ခဏာများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။

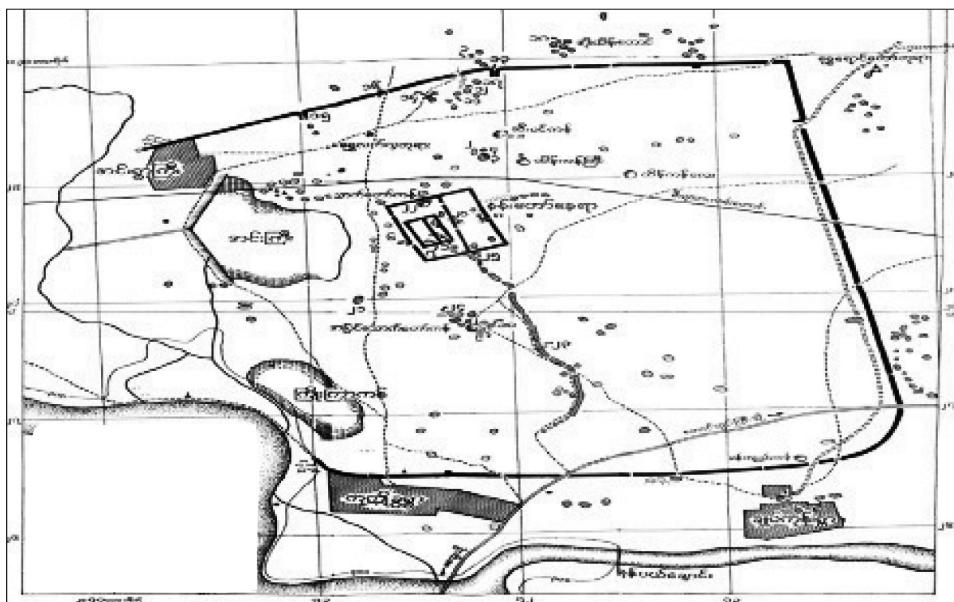
တောင်အာရုံ(အိန္ဒိယ)နှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းကြောင့် နည်းပညာပြောင်းလဲမှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အုတ် ကို ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းအဖြစ် အသုံးပြုတတ်လာ သည်။ မြောက်လေကောင်းသော ဒေသများတွင် ဧရာဝတီ မြစ်ကိုအခြေပြုလျက် ချောင်းများ၊ အင်းကြီးများကို အုမှု ပြုစိုက်ပို့ခြင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာသံထည်ကို ကန်းတုတ်လုပ် ခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ တော့၊ တောင်၊ ရေမြေရှေခြင်းတို့ ကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ မြို့နှီးပါသောမြို့များကို တည် ဆောက်လာကြသည်။ ဤသိဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁ ရာစု အေဒီမှ ၉ ရာစုအေဒီအတွင်း ပိုသုက္ကာ ဘန်လင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ မိုင်းမော၊ သုဝဏ္ဏဘူမိနှင့် ဝေသာလီ စသည့် မြို့ပြနိုင်ငံများ တွန်းကားလာခြင်းဖြစ်သည် (ပုံ-၁)။

အမိကအချက်များ:

- ◆ ရွှေးဟောင်းမြို့ပြနိုင်ငံများ မပေါ်စီ လူများသည် စိုက်ပိုးရေးလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးခဲ့ကြရာမှ ကြေး၊ သလက်နက်များကို အသုံးပြုလာနိုင်ပြီး စီးပွားရေးအင်အား တောင့်တင်းလာကြသည်။
- ◆ ကာကွယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး စနစ်များကို ဖန်တီးလာနိုင်ခဲ့ကြပြီး ရွှေးဦးမြို့ပြနိုင်ရာ လက္ခဏာ များ ပေါ်ပေါက်လာသည်။
- ◆ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပိဿာနိုင်း၊ ပိဿာလင်း၊ သရေခေတ္တရာ၊ မိုင်းမော၊ သုဝဏ္ဏဘူမိနှင့် ဝေသာလီစသည့် မြို့ပြနိုင်ငံများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။

ပုံ-၂။ ပိဿာနိုင်းမြို့

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရွှေးဦးပေါ်ထွန်းခဲ့သော ပျော်မြို့ပြနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ပိဿာနိုင်းမြို့သည် မကွေးတိုင်းဒေသကြီး တောင်တွင် ပြို့စီး အနောက်မြောက်ဘက် ၁၁ မိုင်အကွာ ယင်းချောင်းလွင်ပြင်တွင် တည်ရှိသည်။ မြို့တည်ဆောက်ပုံမှာ လေးထောင့်ပုံဖြစ်ပြီး မြို့ပိုင်းလေးဖက် ကာရံထားသော မြို့ပြနိုင်သည် (ပုံ-၂)။ အမိကစီးပွားရေး သည် စိုက်ပိုးရေးလုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး တမ်း ဆည်၊ တူးမြောင်းများဖြင့် ရေသွင်းစိုက်ပိုးနည်းကို အသုံးပြုခဲ့သည်။

ပုံ-၂ ပိဿာနိုင်းမြို့ဟောင်းမြေပုံ

ပိဿာနိုင်းမြို့မှ တူးဖော်ရရှိသော မြေအီးများ၊ သံထည်ပစ္စည်းများ၊ ကြေးလက်ကောက်နှင့် ကြေးချားများ၊ အဆောက်အအုံကြီးများသည် ပျော်တို့၏ ပိဿာနှင့် လက်မှုအတတ်ပညာများ ကျမ်းကျင်တတ်မြောက်မှုကို ဖော်ပြန်သည် (ပုံ-၃)။ အိန္ဒိယနှင့် ကုန်သွယ်ဆက်ဆံရေးမှ ရောက်ရှုပုံနှင့် လာသည့် သို့စု ပိဿာနိုင်းနတ် ကို ကွယ်မှုနှင့် ပုံမှန် ပုံမှန် တို့ကို ယုံကြည်သက်ဝင်ခဲ့ကြသည်။

ပိဿ္ဓါးမြို့ကို ခိုင်မှာသော မြို့တံတိုင်း၊ ကံးတိုဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ ပိဿ္ဓါးမြို့ လူနေမှ စနစ်တွင် အုပ်ချုပ်သူနှင့် အုပ်ချုပ်ခံလူတန်းစားတို့ ပါဝင်သည်။ ပိဿ္ဓါးမြို့သည် ဘီစီ J ရာစုမှ ၅ ရာစု အေဒီအတွင်း ထွန်းကားတည်ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာ နိုင်ငံအတွက် ကဗျာ့အမွှအနှစ် စာရင်းဝင်အဖြစ် ပထမဆုံး သတ်မှတ်ခံရသည့် ရွှေဟောင်းပြုမြို့ပြနိုင်ငံ သုံးမြို့တွင် ပါဝင်သည်။

ပု-၃ ပိဿ္ဓါးမြို့မှတူးဖော်ရရှိသော အိုးခွက်များ

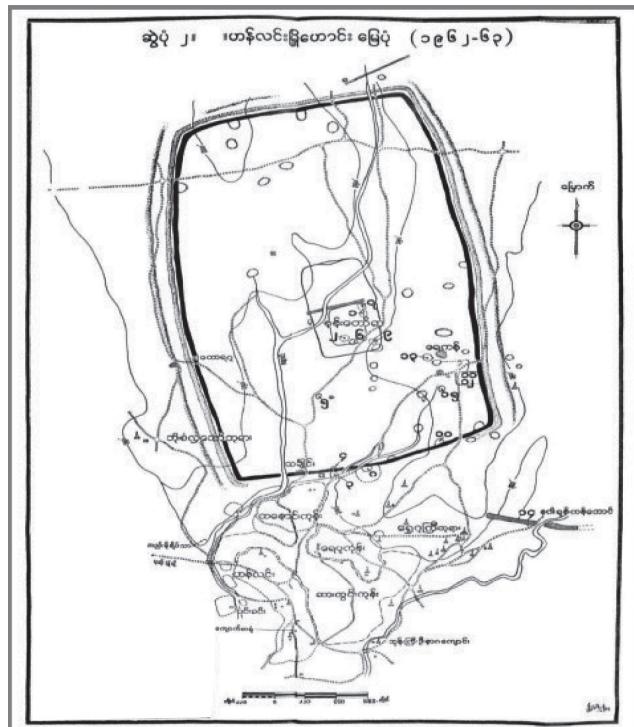
အဓိကအချက်များ

- ◆ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး တောင်တွင်းတွေးမြှုံး၏အနောက်မြောက်ဘက် ၁၁ မိုင်အကွာတွင်ရှိသည်။
- ◆ မြို့တည်ဆောက်ပုံမှာ လေးထောင့်ပုံဖြစ်ပြီး မြို့ရှိလေးဖက် ကာရံထားသောမြို့ဖြစ်သည်။
- ◆ စိုက်ပျိုးရေးသည် အဓိက အသက်မွေးဝင်းကျောင်း လုပ်ငန်းဖြစ်ခဲ့ပြီး ရေသွင်းစိုက်ပျိုးနည်းကျင့်သုံးခဲ့သည်။
- ◆ ပိဿ္ဓါးမြို့တွင် ပိဿ္ဓါးကာနှင့် လက်မှုအတတ်ပညာများ ကျမ်းကျင်တတ်မြောက်ခဲ့သည်။
- ◆ သို့စု ပိဿ္ဓါးနှစ် ကိုးကွယ်မှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကို ယုံကြည်သက်ဝင်ခဲ့ကြသည်။
- ◆ ပိဿ္ဓါးမြို့ကို ခိုင်မှာသော မြို့တံတိုင်း၊ ကံးတိုဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။
- ◆ ပိဿ္ဓါးမြို့၏လူနေမှုစနစ်မှာ မြို့အုပ်ချုပ်သူနှင့် အုပ်ချုပ်ခံလူတန်းစားတို့ ပါဝင်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြစ်သည်။
- ◆ ပိဿ္ဓါးမြို့သည် ဘီစီ J ရာစုမှ ၅ ရာစု အေဒီအတွင်း ထွန်းကားခဲ့သည်။
- ◆ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကဗျာ့အမွှအနှစ်စာရင်းဝင်အဖြစ်ပထမဆုံး သတ်မှတ်ခံရသည့် ရွှေဟောင်းပြုမြို့ပြနိုင်ငံ သုံးမြို့တွင် ပါဝင်သည်။

၂၀၃။ ဟန်လင်းမြို့

ဟန်လင်းမြို့သည် ပျူလူမျိုးတို့၏မြို့ပြနိုင်ငံဖြစ်သည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ရွှေဘိုမြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက် ၁၂ မိုင် အကွားတွင် တည်ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် မူးမြစ်တို့ကြားမြစ်ဝမ်းဒေသဖြစ်၍ မြေထဲဘကှင်းသော မိုးနည်းရပ်ဝန်းဒေသဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရေထွင်း စိုက်ပိုးနည်းစနစ် ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ မြို့မှာစတုရန်းပုံဖြစ်ပြီး မြို့ရှိုးလေးဖက် ကာရုထားသည်။ အရှေ့ဘက်တွင် မြို့ရှိုးနှစ်ထပ်ရှိ၍ ပျူလူမျိုးတို့သည် မြို့ကို စနစ်တကျ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

ဟန်လင်းမြို့၏ အဓိကစီးပွားရေးမှာ စိုက်ပိုးရေးဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဟန်လင်းမြို့သည် တရာ်၊ အိန္ဒိယတို့နှင့် တိုက်ရှိက်ကုန်သွယ်ခြင်းကြောင့်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းလည်း ထွန်းကားခဲ့သည်(ပုံ-၄)။

ပုံ - ၄ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းမြေပုံ

ဟန်လင်းမြို့တွင် ပိဿာကာနှင့် ပန်းပဲ၊ ပန်းထိုင်လက်မှုအတတ်ပညာများ၊ ကွဲပ်းကျင်တတ်ပြောက်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။ တူးဖော်တွေ့ရှိချက်များအရ ဟန်လင်းမှုပျို့တို့သည် သို့ဝင် ပိဿာနှင့်ကွယ်မှုနှင့် ပုံစံဘာသာတို့ကို ယုံကြည်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ဟန်လင်းမြို့သည် ၁ ရာစု အေဒီခန့်မှု ၈ ရာစု အတွင်းထွန်းကားခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကန္တုဗျာများအား အနှစ်စာရင်းဝင်အဖြစ် ပထမဆုံး သတ်မှတ်ခံရသည့် ရွှေးဟောင်းပျို့ပြနိုင်ငံ သုံးမြို့တွင် တစ်မြို့အပါအဝင် ဖြစ်သည်(ပုံ-၅)။

ပုံ-၅ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းရှိုးကြောက်တွေ့ရှိချက်များအား ကန္တုဗျာများအတွက်အသာဆုံးဖြစ်သည်

ဟန်လင်းမြို့မှ မြေအိုး၊ မြေအင်တုဗျား၊ သံထည်ပစ္စည်းများ၊ ကြေးလက်ကောက်နှင့် ကြေးမူးများ၊ ရွှေလက်စွပ်၊ ရွှေပုတီးစွေးများ၊ ဒေါ်းများနှင့် အဆောက်အအုံကြီးများကို တူးဖော်တွေ့ရှိရသည် (ပုံ-၆ နှင့် ပုံ-၇)။

ပု-၆ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းမှတူးဖော်ရရှိသော ပစ္စည်းများ

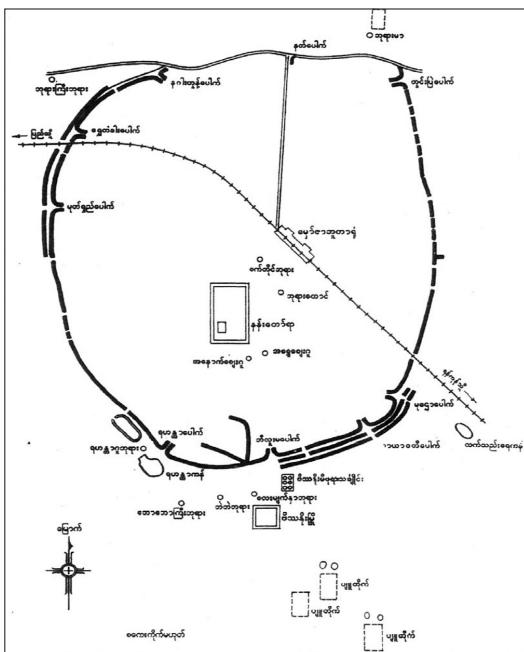
ပု-၇ ဟန်လင်းဒရီးများ

အဓိကအချက်များ

- ◆ ဟန်လင်းမြို့သည် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ရွှေတို့မြို့၏အရွှေတောင်ဘက် ၁၂ မိုင်အကွာတွင် တည့်ရှုသည်။
- ◆ အဓိက စီးပွားရေးမှာ စိုက်ပိုးရေးဖြစ်ပြီး ရေသွင်းစိုက်ပိုးနည်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။
- ◆ တရုတ်၊ အိန္ဒိယတို့နှင့်လည်း ကုန်သွယ်မှုများ ရှိခဲ့သည်။
- ◆ ဟန်လင်းမြို့ တူးဖော်မှုများအရ ပိဿာကာနှင့် လက်မှုအတတ်ပညာများ ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း သိရသည်။
- ◆ ဟန်လင်းမှ ပါဠိဘို့သည် သီဝ၊ ပိဿာနိုင်းနတ် ကိုးကွယ်မှနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတိကို ယံကြည့်ခဲ့ကြသည်။
- ◆ မြန်မာနိုင်းအတွက် ကမ္မာ့အမွှေအနှစ် စာရင်းဝင်အဖြစ် ပထမဆုံးသတ်မှတ်ခံရသည့် ရေးဟောင်း ပါဠိမြို့ပြနိုင်း သုံးမြို့တွင် တစ်မြို့အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

J.၁.၄။ သရေခေတ္တရာမြို့၏

သရေခေတ္တရာမြို့၏သည် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်မြို့၏အရှေ့တောင်ဘက် ၅ မိုင်အကွား မြော်လျှော့

ပုံ-၈ သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းမြေပုံ

တွင် တည်ရှိ၏။ သရေခေတ္တရာသည် အောက် မြန်မာ့နိုင်ငံတွင်တည်ရှိ၏ မိုးကောင်းစွာရရှိသည်။ ထိုအပြင် နှစ်းတင်မြေနား ရှိသောကြောင့် မြော့လာ ကောင်းမွန်သော ဒေသဖြစ်သည်။ သရေခေတ္တရာမြို့မှာ လဲပုံဖြစ်ပြီး မြို့နှင့်လေးပေါက် ကာရုတုံးသောမြို့၊ ဖြစ်သည် (ပုံ-၈)။ နှစ်းတော်ကိုလည်း နှစ်းမြို့နှင့်ဖြင့် ထင်မံ၍ ကာရုတုံးသည် (ပုံ-၉)။

ပုံ-၉ သရေခေတ္တရာမြို့ရှိနှင့်ပုံ

သရေခေတ္တရာမြို့၏ အကိုက်စီးပွားရေးမှာ စိုက်ပိုးရေး ဖြစ်သည်။ တရုတ်၊ အနီးနှင့်ယာရူတိန္တုင်းလည်း ကုန်သွယ်မှုများရှိခဲ့သည်။ သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းမှ မြေတညညပစွဲည်းများ၊ သံချွန်၊ သံကွင်း၊ ဓား၊ ရှုက်သံများ၊ သံစုံ၊ လျှော့သံစသည့် သံထည်ပစွဲည်းများ၊ ကြေးလက်ကောက်နှင့် ကြေးမြုံများ၊ ရွှေစွေတီ၊ ငွေ့စွေပေး၊ ရွှေဆင်းတူများ၊ ရွှေလက်စွပ်၊ ငွေ့လက်စွပ်များ၊ ရွှေပုံတီးစွေများ၊ ရွှေ သီဗဟိုတ်ငွေ့ပုံပုံတီးစွေများ၊ ငွေ့ပုံတီးစွေများ၊ ငွေ့ပုံတီးစွေများ၊ ရွှေ သီဗဟိုတ်ငွေ့ပုံပုံတီးစွေများ၊ လင်ပန်း၊ ကလပ်ခွက်၊ ဖလားများကို တူးဖော်တွေ့ရှိသည် (ပုံ-၁၀)။

ပုံ-၁၀ သရေခေတ္တရာမြို့မှ ရှိသောလက်ဝတ်တန်ဆာများ

သရေခေတ္တရာပူးတို့သည် အနီးနှင့်ယာရူရာပုံစံကိုယူ၍ ကိုယ်ပိုင်စာ တိထွင်သုံးစွဲခဲ့သည်။ သရေခေတ္တရာမြို့၏သည် J ရာစအေဒီမှ ၉ ရာစ အေဒီအတွင်း ထွန်းကားခဲ့ပြီး ပျော်မြို့များတွင် ယဉ်ကျေးမှု အထွန်းကားဆုံး၊ ပို့ပွဲသာသာ အထွန်းကားဆုံးမြို့၊ ဖြစ်သည်။

ထိုအပြင်မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကမ္မာ့အမွှအနှစ်စာရင်းဝင်အဖြစ်
ပထမဆုံးသတ်မှတ်ခံရသည့် ရွှေးဟောင်းပျူမြို့ပြနိုင်ငံ သုံးမြို့
တွင် ပါဝင်သည်။

ကျောက်အရိုးအိုးများ၊ ကျောက်စာများ၊ စေတီပုံဖော်
ထားသော အုတ်ခွက်များက ကျောက်ဆစ်အတတ်၊ ပန်းပဲနှင့်
ပန်းထိမ်လက်မှုပညာများ ကျမ်းကျင့်စွာ တတ်ဖြောက်ခဲ့ကြောင်း
ပြသနေသည် (ပုံ-၁၁)။ မိသုကာအဆင့်အတန်း မြင့်မားသည်
စေတီပုံထိုးများနှင့် အဆောက်အအုံကြီးများကိုလည်း တွေ့ရ
သည်။ သို့ဝါ မိသုနိုင်းနှင့် ကိုးကွယ်မှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ယုံကြည်
ကိုးကွယ်ခဲ့သည်။

ပုံ-၁၁ စေတီပုံဖော်ထားသော အုတ်ခွက်

အမိကအချက်များ

- ◆ သရေခေတ္တရာမြို့သည် ပဲဌးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်မြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက် ၅ မိုင်အကွာ
မော်လျှော့တွင် တည်ရှိသည်။
- ◆ အမိကစီးပွားရေးမှာ စိုက်ပိုးရေးဖြစ်သည်။
- ◆ တရာတာ၊ အိန္ဒိယ၊ အရှေ့တောင် အာရုံတို့နှင့်လည်း ကုန်သွယ်မှုများ ရှိခဲ့သည်။
- ◆ သရေခေတ္တရာပျူတို့သည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ အကွာရာပုံစံကိုယူရှိ ကိုယ်ပိုင်အကွာရာ တိတွင်
ခဲ့သည်။
- ◆ သရေခေတ္တရာမြို့သည် ပျူမြို့များတွင် ယဉ်ကေးမှ အထွန်းကားဆုံး၊ စီးပွားရေး အတိုးတက်ဆုံးနှင့်
ဗုဒ္ဓဘာသာ အထွန်းကားဆုံးမြို့ပြုဖြစ်သည်။
- ◆ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကမ္မာ့အမွှအနှစ်စာရင်းဝင်အဖြစ်ပထမဆုံးသတ်မှတ်ခံရသည့် ရွှေးဟောင်း
ပျူမြို့ပြနိုင်ငံ သုံးမြို့တွင် တစ်မြို့အပါအဝင် ဖြစ်သည်။

၂.၁.၅။ မိုင်းမောမြို့

မိုင်းမောမြို့သည် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မြစ်သားမြို့နယ် ကူးမဲမြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက်တွင်
တည် ရှိသည့် ပျူမြို့ပြနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ပန်းလောင်မြစ်ရှုမ်းဒေသဖြစ်ပြီး မြို့ကြောက်မွန်သော နေရာဖြစ်၍
စိုက်ပိုးရေး ဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်။ ပင်လယ်မြို့ဟူလည်း ခေါ်ဆိုသည့် မိုင်းမောမြို့သည် အဝိုင်းပုံသဏ္ဌာန်ပြီး
မြို့ရှုံးသုံးထပ် ကာရံထားသည်။

မိုင်းမောမြို့မှ တူးဖော်တွေ့ရှိရသော ဗုဒ္ဓငွေဆင်းတူတော် ငွေပန်းအီး၊ ဆင်ရှုပ်၊ နွားရှုပ်များပါသော
ပုံတိုးစွေးများ၊ ရွှေလက်စွဲပ်၊ ရွှေလက်ကြပ်များနှင့် အဆောက်အအုံများက ပျူတို့၏ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု၊
မိသုကာနှင့် လက်မှုပညာရပ်များကို ဖော်ပြနေသည်။ မိုင်းမောမြို့သည် ဘီစီ ၂ ရာစုတွင် စတင်ထွန်းကားခဲ့၍
အဆောဆုံးသော ပျူမြို့ပြုဖြစ်သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး မြစ်သားမြို့နယ်၊ ကူမဲမြို့၏ အရွှေတောင်ဘက်တွင် တည်ရှိသည်။
- ◆ ပန်းလောင်မြစ်ဝှမ်းဒေသဖြစ်၍ မြော်လေကောင်းမွန်သော နေရာဖြစ်ကာ စိုက်ပိုးရေးဖြစ်တွင် ခဲ့သည်။
- ◆ မိုင်းမောမြို့မှ တူးဖော်မှုများအရ ပျော်တို့၏ ယုံကြည်ကိုကွယ်မှု၊ မြို့သုကာနှင့် လက်မှုပညာရပ်များကို သိရသည်။

J.C.၆။ သုဝဏ္ဏဘူမ်

သုဝဏ္ဏဘူမ် (သတု)တွင် ရှေ့ဟောင်းမွန်ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သည်။ သုဝဏ္ဏဘူမ် ဆိုသည်မှာ ရွှေမြေဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ စစ်တောင်းနှင့် သံလွှေမြစ်နှစ်သွယ်ကြားဒေသတွင် မွန်တို့၏ ဂဝါယဉ်ကျေးမှု လက်ရာ အထောက်အထားများ၊ မြို့ရုံးများ၊ ဘုရားပုထိုးများကို တွေ့ရှိရသည်။ သုဝဏ္ဏဘူမ်မှ မွန်တို့သည် သထုပ်ပြည်ရှိ ကေလာသတောင်၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် နေထိုင်ကြသည်။

ငှင်းစိုးတို့သည် အိန္ဒိယကုန်သည်များမှတစ်ဆင့် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုကို လက်ခံခဲ့ကြသည်။ ရွှေးဦးစွာ ပြုလွှာကေါ်ဒက် လက်ခံပြီး ပိဿာနိုင်းနတ်၊ သိုံးနတ်တို့ကို ကိုးကွယ်ကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ထေရဂါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ သနာရောက်ရှိလာသည်။ သုဝဏ္ဏဘူမ်တွင် ဂဝါယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆောက်လုပ်ထားသော ဘာသာရေးအဆောက်အအုံ များ၊ အနုပညာလက်ရာများကို တွေ့ရှိရသဖြင့် ဂဝါယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း သိရှိရသည်။ သုဝဏ္ဏဘူမ်၏ အမိကစီးပွားရေးမှာ စိုက်ပိုးရေးဖြစ်သည်။ စပါး၊ ပြောင်းနှင့် ပဲများစုံ စိုက်ပိုးကြသည်။ သုဝဏ္ဏဘူမ်သည် အရွှေ့တောင်အာရုံး အရေးပါသော ကုန်သွယ်ရေးစခန်းဖြစ်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ၊ မလေးကျွန်း ဆွယ်၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံတို့နှင့် ကုန်သွယ်မှုများ ရှိခဲ့သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ သုဝဏ္ဏဘူမ် ဆိုသည်မှာ ရွှေမြေဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။
- ◆ သုဝဏ္ဏဘူမ် (သတု) တွင် မွန်တို့၏ ဂဝါယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆောက်လုပ်ထားသော အဆောက်အအုံ များ၊ အနုပညာလက်ရာများကို တွေ့ရပြီး ဂဝါယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သည်။
- ◆ အမိက စီးပွားရေးမှာ စိုက်ပိုးရေးဖြစ်သည်။
- ◆ သိုံးနတ်၊ နတ်တို့ကိုးကွယ်မှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကို ယုံကြည်သက်ဝင်ခဲ့ကြသည်။
- ◆ အရွှေ့တောင်အာရုံး အရေးပါသော ကုန်သွယ်ရေးစခန်း ဖြစ်ခဲ့သည်။
- ◆ အိန္ဒိယ၊ မလေးကျွန်း ဆွယ်၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံတို့နှင့် ကုန်သွယ်မှုများ ရှိခဲ့သည်။

၂၁၁။ ဝေသာလီ

ရခိုင်ရွှေးဟောင်းမြို့တော်ဖြစ်သည့် ဝေသာလီမြို့သည် ကုလားတန်မြစ်နှင့် လေးမြို့မြစ်ရှုမ်းအလယ်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ မြောက်ဦးမြို့၊ ရှစ်သောင်းဘုရားရင်ပြင်ရှိ အာနန္ဒတန္ထာက်စာအရ ဝေသာလီမြို့တွင် စန္ဒမင်းဆက် ထိုးနှစ်ဦးစံခဲ့သည်။ စန္ဒမင်းဆက်သည် ကျောင်းကန်များတည်ဆောက်ခဲ့ပြီး သီရိလက်ဗိုလိုက်ငါးမှာ ရဟန်းတော်များကို ပင့်စိတ်ခဲ့ကြောင်း ကျောက်စာတွင် ဖော်ပြသည်။ ဝေသာလီမြို့တွင် ပြုဗျာကာဝါဒ၊ မဟာယာနနှင့် ထေရဂါဒပုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားခဲ့သည်။

ဝေသာလီမြို့သည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အဆက်အဆံ့သိသည်။ တူးဖော်တွေ့ရှိရသော ဝေသာလီ ငွောက်ဦး၊ အတွေး၊ အလတ်၊ အသေးများက ပြည်တွင်းပြည်ပ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု အဆင့်အတန်း ကို ဖော်ပြသည်။ ကျောက်၊ ကြေးနှီး၊ ကြေးဝါး၊ ရွှေ့ ငွေ့တို့ဖြင့် ထူလုပ်သွန်းလုပ်သည့် ဆင်းတုများ၊ စေတီငယ်များ၊ အရှပ်များ၊ ဆီမံ့ခွှက်များက ရွှေးဦးရခိုင်တို့၏ အနုပညာ အဆင့်အတန်း မြင့်မားကြောင်း ဖော်ပြန်သည်။ ဝေသာလီမြို့သည် သရေခေတ္တရာနှင့် ခေတ်ပြုပြစ်ဖြစ်ပြီး ပျူတိနှင့် ဆက်ဆံမှုရှိခဲ့သည်။ ဝေသာလီမြို့သည် ၄ ရာစု အေဒီမှ ၉ ရာစု အေဒီအကြား ထွန်းကားခဲ့သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ ဝေသာလီမြို့သည် ကုလားတန်မြစ်နှင့် လေးမြို့မြစ်ရှုမ်း အလယ်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။
- ◆ ဝေသာလီတွင် အာနန္ဒတန္ထာက်ဦးဆက် ထိုးနှစ်ဦးစံခဲ့သည်။
- ◆ ဝေသာလီမြို့တွင် ပြုဗျာကာဝါဒ၊ မဟာယာနနှင့် ထေရဂါဒပုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားခဲ့သည်။
- ◆ ဝေသာလီ ငွောက်ဦးများက ပြည်တွင်းပြည်ပ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု အဆင့်အတန်းကို ဖော်ပြသည်။
- ◆ ရွှေးဦးရခိုင်တို့၏ အနုပညာ အဆင့်အတန်း မြင့်မားခဲ့သည်။

လေကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်ပွင့်ရေးပါ)

၁။ ကွဲက်လပ်ဖြည့်ပါ။

- (က) မိသန္ဒားမြို့၏ တည်ဆောက်ပုံမှာ ----- ပုံဖြစ်သည်။
- (ခ) ဟန်လင်းမြို့၏ အမိက စီးပွားရေးမှာ စိုက်ပိုးရေးဖြစ်ပြီး ----- စိုက်ပိုးနည်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။
- (ဂ) သရေခေတ္တရာပျူတိသည် အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ ----- ပုံစံကိုယူ၍ ကိုယ်ပိုင်အကွာရာ တီထွင်သုံးဖွဲ့ခဲ့သည်။
- (ဃ) ယုဝဏ္ဏဘူမိဒေသတွင် ----- ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သည်။

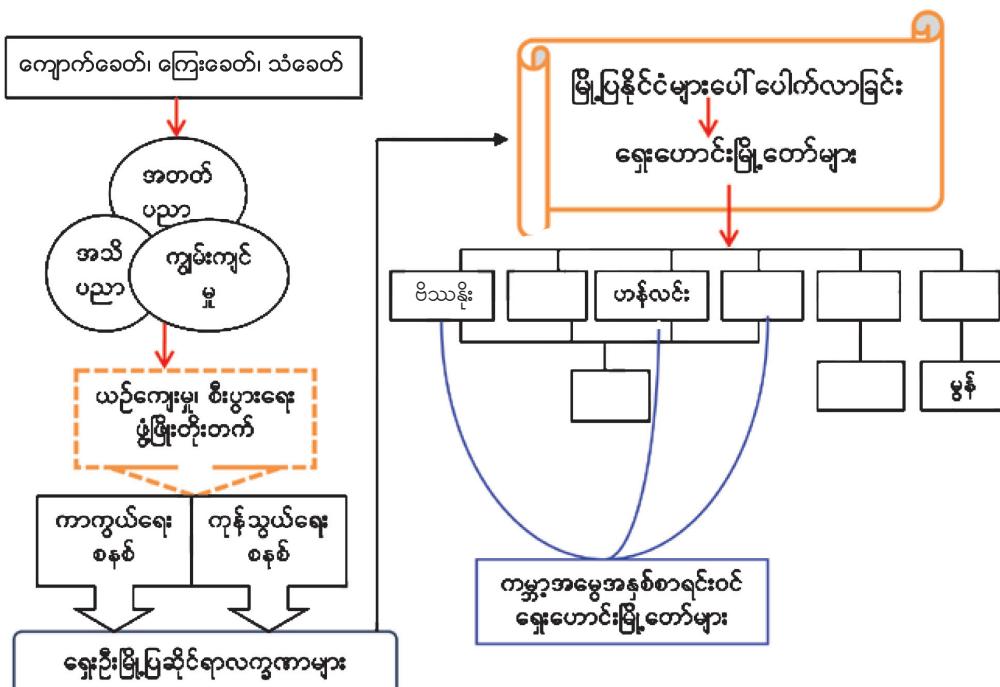
(c) ဝေသာလီမြို့ပြနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်ရေးတွင် ငွေဒဂါးအကြီး၊ အလတ်၊ များကို သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။

၂။ အောက်ပါမေးခွန်းများကိုဖြေပြပါ။

- (က) မိသန္ဒာမြို့၏ တည်နေရာကို ဖော်ပြပါ။
- (ခ) ဟန်လင်းမြို့သည် မည်သည့် နိုင်ငံများနှင့် ကုန်သွယ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့ကြသနည်း။
- (ဂ) ကမ္ဘာအမွှာအနှစ် စာရင်းဝင်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည့်ရေးဟောင်း ပြုမြို့ပြနိုင်ငံ သုံးမြို့ကို ဖော်ပြပါ။
- (ဃ) သုဝဏ္ဏဘူမ်းမြို့၏ ကုန်သွယ်ဖက် နိုင်ငံများကို ဖော်ပြပါ။
- (င) ဝေသာလီ၏ အမိက အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြပါ။

၃။ ရွှေးဟောင်းမြို့ပြနိုင်ငံများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း အကြောင်းရင်းကို ဆွေးနွေးပါ။ ထိုသို့ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ကြောင့် မည်သို့သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့ပါသနည်း။

အခန်း(၂)မြို့များပေါ်ပေါက်လာခြင်း သင်ခန်းစာတွင် သင်ယူခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည် သုံးသပ်ပါ။

အခန်း(၂)ပါပိများ၏ ရင်းမြစ်များ

- ပုံ-၁ ရွှေ့ဟောင်းမြို့ပြန်လည်များပြုမြေပုံ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၂ ပိဿ္ပီးမြို့ဟောင်းမြေပုံ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၃ ပိဿ္ပီးမြို့မှတူးဖော်ရရှိသော အိုးခွက်များ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၄ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းမြေပုံ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၅ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းမြို့ဝင်တံ့ခါး (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၆ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းရှိ ကဗျာ့အမွှာအနှစ်အမှတ်အသားကျောက်တံ့ဌး
(<https://en.wikipedia.org/wiki/Hanlin,Burma>) (10 06 2018)
- ပုံ-၇ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းမှတူးဖော်ရရှိသော ပစ္စည်းများ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၈ ဟန်လင်းဒဂါးများ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၉ သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းမြေပုံ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၁၀ သရေခေတ္တရာမြို့နှီးပုံ (သရေခေတ္တရာအမွှာအနှစ် စောင့်ရောက်ရေးအဖွဲ့မှ ရရှိသည်)
- ပုံ-၁၁ သရေခေတ္တရာမြို့မှ ရရှိသောလက်ဝတ်တန်ဆာများ (သမိုင်းဌာန၊ ရန်ကုန်တော်သို့လိုလ်)
- ပုံ-၁၂ စေတီပုံဖော်ထားသော အုတ်ခွက်
(United Nations Educational, Science and Cultural Organization (UNESCO))
(09 07 2018)

အခန်း(၃)

ရွှေးဟောင်းမြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်း

နိဒါန်း

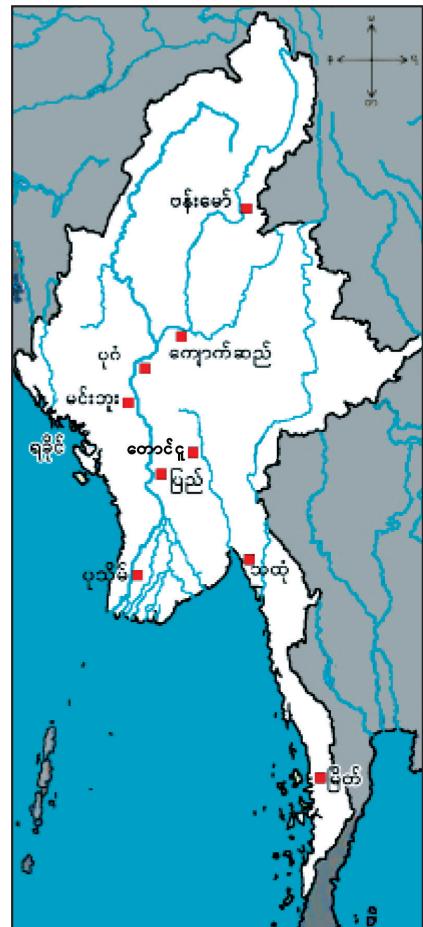
ဤအခန်းတွင် ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာပုံ၊ အင်အားကြီးမားလာပုံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဆင့် အတန်းတိုးတက်လာခဲ့ပုံတို့ကို လေ့လာသင်ယူနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရွှေးဟောင်းမြန်မာနိုင်ငံများ ပေါ်ပေါက်လာပုံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပုံကို အခန်း၂ တွင် သိရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံများ လေ့လာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းကိုသင်ယူပြီးပါက ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာပုံ ပုဂ္ဂိုလ်စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်စာပေ၊ ဓာတ်ဘဏ်အနုပညာနှင့် လက်ရာအဆင့်အတန်းတို့ကို ဆွဲနေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၃.၁။ ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံ

၃.၁.၁။ ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထွန်းကားခဲ့သော ပျော်မြှုပြန်ခိုင်ငံများ သည် ၉ ရာစု အေဒီအစပိုင်းတွင် ယိမ်းယိုင်မြှုကွဲခဲ့သည်။ တက္ကတပြားစီဖြစ်နေသော တိုင်းရင်းသားများကို စုစည်းပြီး သမုဒ္ဒရာမှုမင်းဆက်တို့သည် မြို့တော်ကို ယုန်လွတ်ကျိုး၊ သီရိပစ္စယာ၊ တမ္မဝတီနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်းမြှုပြီး တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ပျော်မြှုပြားမင်းလက်ထက် စင်လ အော်စွဲတို့ကို တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သရေခေတ္တရာ ပျက်စီးပြီးနောက်ထင်ရှားလာသောနိုင်ငံမှာပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံဖြစ်သည်။

ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံကို ပါၢ မွန် ပလောင် ကရင် ပအိုဝ် (တောင်သူ)၊ သက်၊ ချင်း၊ ရှိုင်း၊ ဗမာ၊ ရှုမ်းစသော တိုင်းရင်းသားများ၊ စည်းလုံးညီညာတွေ ပူးပေါင်းတည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ် ဆုံးရာအနီးတွင် တည်ရှိသည် (ပုံ-၁)။ လမ်းပန်းဆက်သွယ် ရေးလွယ်ကြပြီး အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း၊ အတွက်စိုက်ပျိုးရေး ကောင်းမွန်သော ဒေသများကို အခြေပြု၍ ပုဂ္ဂိုလ်တည်ထောင်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ကျောက်စာပါ အထောက်အထားများ အရ မင်း ၁၄ ပါး ရှို့ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

ပုံ-၁ ပုဂ္ဂိုလ်မြန်မာနိုင်ငံပြမော်

၃.၁.၂။ ပုဂ္ဂိုလ်ရာမိနိုင်ငံအင်အားကြီးမားလာပုံ

၃.၁.၂.၁။ နိုင်ငံရေး

အနော်ရထာမင်း: ၁၀၄၄-၁၀၇၇ အေဒီသည် ကွဲပြားနေသော ဒေသများကိုစုစည်း၍ နိုင်ငံတော်တည်ခေါ်ခဲ့ရသည်။ မြောက်ဘက်၌တကောင်းကို ဗဟိုပြုသော သက်၊ ကတူးတို့၏ သင်းတွဲပြည်၊ တောင်ဘက်၌ သရေခေတ္တရာ မွန်တို့၏ ဥသာပဲခူး၊ သထုကို ဗဟိုပြုသော သုဝဏ္ဏဘူမိ ဟူ၍ အသီသီးကွဲပြားနေသော ဒေသများကို စုစည်း၍ နိုင်ငံတော်တည်ခေါ်ခဲ့ရသည်။ ဦးစွာ နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးအတွက် စစ်သည်အမှုထမ်း လုံလောက်မှုရှိစေရန် ဆယ်ပြုမြို့၊ ရာပြုမြို့၊ ထောင်ပြုမြို့များကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ဘက်၌ ရန်သူတို့ဘေးရန်မှ ကာကွယ်နိုင်ရန် ပန်းမော်မှ တောင့်တစ်လျှောက်တွင် ကုန်းတပ်စခန်း ၄၃ မြို့ကို တည်ခေါ်ခဲ့သည်။ အနော်ရထာမင်းသည် အရည်အချင်းရှိသော ဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်၍ ပြည်သူလူထုကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ပြည်သူတို့၏ အင်အားကို နိုင်ငံတည်ခေါ်ခဲ့တွင် စနစ်တကျ အသုံးချိန်စွမ်း ရှိခဲ့သည်။

စောလူးမင်း: ၁၀၇၇-၁၀၈၄ အေဒီသည် ဖောင်အနော်ရထာမင်းနောက် ပုဂ္ဂိုလ်အောက် ဖော်ပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော မင်းကောင်းမင်းမြတ်တစ်ပါးဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က တိုင်းပြည်အတွင်း မွန်လူမျိုးများ၊ အများအုံးနေထိုင်ခြင်းကြောင့် မွန်-ဗမာ ချစ်ကြည်ရေးကို ဦးစွားပေးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မွန်ပညာရှိများကို နှင့်တွင်း၍ မှုံးမတ်များအဖြစ် ခန့်ထားသည်။ နှင့်တက်ပွဲ အဓမ္မအနားကို မွန်စလေ့ထုံးစံ အတိုင်း ကျော်ပဲခဲ့သည်။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင် တိုင်းပြည်အေးချမ်းသာယာခဲ့သည်။

အလောင်းစည်သူမင်း: ၁၁၁၃-၁၁၂၀ အေဒီသည် ကျို့စစ်သားမင်း၏ မြေးတော်ဖြစ်သည်။ ထိုမင်းနှင့်တက်စဉ် ပုံသိမ်နှင့်တန်သာရိတိတွင် ပုန်ကန်မှုများရှိခဲ့သော်လည်း တိုင်းပြည်တည်ပြုမှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။

နရဘူးမင်း: ၁၁၆၀-၁၁၆၅ အေဒီသည် အရည်အချင်းညွှေဖျင်း၍ တိုင်းပြည်တိုးတက်ရေးအတွက် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းပြုခဲ့ပါ။

နရပတ္တစည်သူမင်း: ၁၁၆၅-၁၂၁၁ အေဒီလက်ထက်တွင် နိုင်ငံကိုပြန်လည်စုစည်းကာ တိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ အရှေ့ဘက်တွင် သံလွင်၊ အနောက်ဘက်တွင် မစွဲစိရိ (ချင်းတောင်တန်း)၊ မြောက်ဘက်တွင် ငေဆာင်ချမ်း၊ တောင်ဘက်တွင် ထားဝယ်နှင့် သလင်ကြေအင့်အထိ ကျယ်ပြန်သောနိုင်ငံကို ပြန်လည်စည်းရုံးနှင့်ခြင်းပြုခဲ့သည်။

နရပတ္တစည်သူမင်းနောက်ဆက်ခံသောမင်းများ: လက်ထက်တွင် အရည်အချင်းညွှေဖျင်းမှုကြောင့် တိုင်းပြည်မြှုပ်မသက်ဖြစ်လာပြီး ပြည်ပအန္တရာယ်လည်း ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။

နရသီဟပတော်မင်း: ၁၂၂၆-၁၂၇၇ အေဒီသည် မွန်ဂိုလ်ရန်ကြောင့် ထွက်ပြေးရာ ပြည်မြို့အရောက်တွင် သားတော်သီဟာရှိ၏ လုပ်ကြုံမှုကိုခဲ့ရသည်။ ပြည်တွင်းမညီညာတ်မှုကို အခွင့်ကောင်းယူကာ မွန်ဂိုတပ်များ၊ ချီတို့တက်လာပြီး သားတော်ကျော်စွာကို နှင့်တင်ခဲ့သည်။ **ကျော်စွာမင်း:** လက်ထက်တွင် ရှုံးညီနောင်သုံးပြီးတို့အင်အားကောင်းလာသည်။ နရသီဟပတော်မင်း လက်ထက်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးညွှေဖျင်းမှုကြောင့် ပြည်တွင်း

မပြုမှုမသက် ဖြစ်ပေါ်မှုနှင့်အတူ မွန်ဂိုတိ၏ ကျူးကျော်မှုကို ခံခဲ့ရသည်။ မြန်မာတိုက ငဆောင်ချမ်းအရပ်မှ မွန်ဂိုတပ်များကို ဆီးကြိုတိုကို သောင်မြင်မှ မရခဲ့ပေ။ မွန်ဂိုတပ်များက ဆက်လက်တိုက်ခိုက်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ် သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် သံတမန်ရေးရာတွင် ကျမ်းကျင်မှုရှုချိသော ရှင်ဒီသာပါမောက်ကို စစ်ပြု ပြီးရန် ပိုကင်းသို့စေလွှတ်ခဲ့ရာ မွန်ဂိုတပ်များဆုတ်ခွာခဲ့သည်။ ကျော်စွာမင်းလက်ထက်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ကျင် ၌သာ ပြောသက်ရောက်တော့သည်။ ယခင်က တစည်းတလုံးတည်း ရှိခဲ့သော တိုင်းရင်းသားတို့ကလည်း ပဟိုအုပ်ချုပ်ရေး ပျက်ပြားလာသဖြင့် တော်လှန်ပုန်ကန်မှုများ ရှိလာသည်။ အင်အားကောင်းလာသော ရှုမ်းသို့နောင်သုံးလို့သည် ကျောက်ဆည်ကို အခြေပြု၍ ပဒေသရာဇ်နိုင်ငံသစ်များ တည်ထောင်လာခဲ့ကြသည်။ ပြည်တွင်းမပြုမှုသက်မှုနှင့် ပြည်ပကျူးကျော်မှုတို့ကြောင့် **စောနှစ်မင်း** လက်ထက်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရှင်နိုင်ငံကြီး ပျက်စီးခဲ့ရသည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ ပုဂ္ဂိုလ်ရာဇ်နိုင်ငံကို တိုင်းရင်းသားများ စည်းလုံးညီညွတ်စွာ ပူးပေါင်းတည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။
- ◆ ပုဂ္ဂိုလ်ရာဇ်နိုင်ငံသည် အနော်ရထာမင်း လက်ထက်မှုစဉ် အင်အား တောင့်တင်းလာခဲ့သည်။
- ◆ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူပြီး စိုက်ပျိုးရေး ကောင်းမွန်သော ဒေသများကို အခြေပြု၍ ပုဂ္ဂိုလ် တည်ထောင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။
- ◆ အနော်ရထာမင်းသည် နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပြီး ပြည်သူ့အင်အားကို စနစ်တကျ အသုံးချုပ်နိုင်ခဲ့သည်။
- ◆ ကျို့စစ်သားမင်းသည် အနော်ရထာမင်း တည်ထောင်ခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်နိုင်ငံ တည်တဲ့ဆိုင်မြေရေးအတွက် ဆက်လက် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။
- ◆ ကျို့စစ်သားမင်း လက်ထက်တွင် မွန်-ဗမာ ချစ်ကြည်ရေးကို ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။
- ◆ အလောင်းစည်သူမင်းသည် တိုင်းပြည် တည်ပြုမှုရှုစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။
- ◆ နရသူမင်းသည် အရည်အချင်းညွှန်ငါးရှု တိုင်းပြည် တိုးတက်စေရန် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါ။
- ◆ နရပတိစည်သူမင်းသည် နိုင်ငံကို ပြန်လည် စုစည်းကာ တိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။
- ◆ နရပတိစည်သူမင်းနောက် အုပ်ချုပ်သော မင်းများလက်ထက်တွင် အရည်အချင်း ညွှန်ငါးရှု တိုင်းပြည် မပြုမှုသက် ဖြစ်လာခဲ့သည်။
- ◆ စောနှစ်မင်း လက်ထက်တွင် ပြည်တွင်းညီညွတ်မှု မရှိခြင်းကြောင့် ပြည်ပကျူးကျော်မှု ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ပုဂ္ဂိုလ်ရာဇ်နိုင်ငံကြီး ပျက်စီးခဲ့ရသည်။

၃.၁.၂။ စီးပွားရေး

အနောက်ရထာမင်းသည် ပုဂ္ဂိုလ်ဒေသကို အခိုင်အမာစုစည်းနိုင်ရေးအတွက် စီးပွားရေးအခြေခံတောင့်တင်းရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ လယ်ယာစိုက်ပိုးရေးကို အခြေခံသောစီးပွားရေးဖြစ်သည်။ မိုးနည်းရပ်ဝန်းဖြစ်၍ ဆည်မြောင်းဖြင့် ရေသွယ်ယူ၍ စိုက်ပိုးသော နည်းပညာကို အသုံးပြုသည်။ စိုက်ပိုးရေးအတွက် အရေးပါသော ဆည်များကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ ကျောက်ဆည်နယ်၍ ပန်းလောင်မြစ်၊ ကော်ဒီမြစ်တို့ကို အမြှုပြုကာ ဆည်ကြီး ၂ ခုကို တူးဖော်ခဲ့သည်။ ပန်းလောင်မြစ်တွင် ကင်းတားဆည်၊ နိုင်းသင်ဆည်၊ ပြောင်းပြောဆည်နှင့် ကူးဆည်၊ အော်ဒီမြစ်တွင် နွားတားဆည်။ ကွမ်းသေးဆည်နှင့် ရူးတော်ဆည်များကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ မိတ္ထိလာကန်ကိုလည်း ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကျောက်ဆည်နယ်နှင့် မိတ္ထိလာနယ်တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်နိုင်ငံ၏ စပါးကျိုများဖြစ်လာ၍ စီးပွားရေးသော့ချက် ဖြစ်ခဲ့သည်။

စိုက်ပိုးရေးတွင် လယ် ယာ ကိုင်းနှင့် ဥယျာဉ်ပြီဟူ၍ လေးများရှိသည်။ လယ်တွင် စပါးစိုက်သည်။ ယာတွင် လူး၊ ဆပ်၊ ပြောင်း၊ မူယော၊ နှမ်းစသည်တို့ကို စိုက်သည်။ ကိုင်းတွင်ပဲပြေား၊ ပလွန်း၊ ကူလားပဲ၊ ဖံ့ချုံသွား၊ ကြောက်ဆွန်ဖြူး စသည်တို့ကို စိုက်သည်။ ဥယျာဉ်ပြီတွင် သရက်၊ ပိန္ဒာ၊ ငြောက်ပျောစသည်တို့ကို စိုက်ပိုးသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တွင် စိုက်ပိုးရေးသာမက အီမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်ကြသော သီဟိုင်း (သီရိလက်ာ)၊ မလေး(မလေးရှုံး)၊ ယိုးဒယား (ထိုင်း)၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းပြည်နယ်များနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခဲ့သည်။ ပုသိမ်၊ သထုံးနှင့်မြတ်မြို့သည် ထိုစဉ်က အရှေ့တောင်အာရုံ၊ ကုန်သွယ်ရေးတွင် အရေးပါခဲ့သည်။

ပုဂ္ဂိုလ်တွင် ငွေကြေားစနစ် မရှိသေးပေါ့၊ ကုန်ပစ္စည်းချင်း ဖလှယ်သည်နည်းကို အသုံးပြုကြသည်။ သဘုတေသနများမျိုးကို ချိန်တွယ်၍ ရောင်းဝယ်ရေးအတွက် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ရွှေနှင့်ငွေကိုလည်း ချိန်တွယ်၍ အသုံးပြုကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အဓိကအချက်များ

- ◆ ပုဂ္ဂိုလ်တွင် စီးပွားရေးသည် လယ်ယာစိုက်ပိုးရေးကို အခြေခံသော စီးပွားရေးဖြစ်သည်။
- ◆ ပုဂ္ဂိုလ်တွင် စိုက်ပိုးရေးသာမက စုစုပေါင်းနှင့်ရေးအတွက် စီးပွားရေးအခြေခံ ကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။
- ◆ ကျောက်ဆည်နယ်နှင့် မိတ္ထိလာနယ်တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်နိုင်ငံ၏ စပါးကျိုများဖြစ်လာ၍ စီးပွားရေးသော့ချက် ဖြစ်ခဲ့သည်။
- ◆ ပုဂ္ဂိုလ်တွင် စိုက်ပိုးရေးသာမက အီမ်နီးချင်း နိုင်ငံများနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခဲ့သည်။
- ◆ ပုဂ္ဂိုလ်တွင် ပုသိမ်၊ သထုံးနှင့် မြတ်မြို့သည် အရှေ့တောင်အာရုံ၊ ကုန်သွယ်ရေးအတွက်အရေးပါခဲ့သည်။
- ◆ ပြည်တွင်းကုန်သွယ်မှုများအတွက် အလေး၊ အချိန်အတွယ်များကို စနစ်တကျ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

၃.၁.၂။ လူမှုရေး

ပုဂံခေတ်တွင် အုပ်ချုပ်သူမင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခံတိုင်းသူပြည်သားများ ရှိသည်။ ကျောက်စာပါအထောက်အထားများအရ ထိခေတ်၏ လူမှုအဆင့်အတန်းနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများကိုပါ သိရသည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများတို့ အမိကအားဖြင့် ၅ မျိုးခွဲနိုင်သည်။ ငါးတို့မှာ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ၊ အစားအသောက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ၊ လက်မှုလုပ်ငန်းများ၊ သဘင်လုပ်ငန်းများနှင့် အထွေထွေ လုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ်တွင် မိသားစုကို အခြေခံသော ခိုင်ခုံသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း ရှိနေပြီဖြစ်သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ ပုဂံခေတ်တွင် အုပ်ချုပ်သူမင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခံပြည်သူ ရှိသည်။
- ◆ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများကို အမိကအားဖြင့် ၅ မျိုးခွဲနိုင်သည်။
- ◆ မိသားစုကို အခြေခံသော ခိုင်ခုံသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းရှိသည်။

၃.၁.၂၄။ ယဉ်ကျေးမှု

၃.၁.၂၄.၁။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု

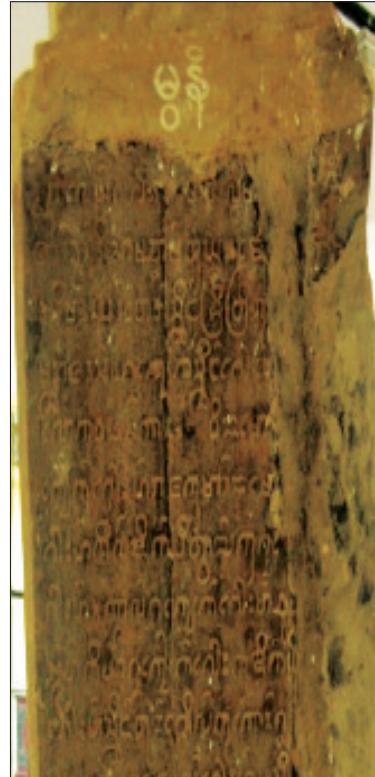
အနော်ရထာမင်းသည် သထုပြည်မှ ရွင်အရဟံ၏ အကူအညီဖြင့် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာ ထွေန်းကားရေးကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ အနော်ရထာမင်းလက်ထက်တွင် ဘာသာရေးကို အခြေခံ၍ သီဟိုင့် (သီရိလက်)စသောနိုင်ငံများနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ အလောင်းစည်သူမင်းလက်ထက် တွင် အိန္ဒိယ၊ သီဟိုင့် (သီရိလက်)၊ မလေးကျွန်းဆွယ် (မာလာယူ) စသည့် နိုင်ငံများနှင့် သာသနာရေး၊ ချစ်ကြည်ရေးတို့အတွက် အပြန်အလှန် ဆက်ဆံခဲ့သည်။

၃၁၁.၂၄.၂။ စာပေ၊ ပိဿာနှင့်အနုပညာ

ပုဂ္ဂိုလ်တွင် အလျှေအတန်း ပြုလုပ်သည့်အခါ ကျောက်စာဖြင့် မှတ်တမ်းတင်လေ့ရှိသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်စာပေအရေးအသားများကို ကျောက်စာများ၏ ပါ၌ မွန်ဘာသာတို့ဖြင့် ရေးထိုးခဲ့သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ခေတ်ဦးတွင် မွန်ဘာသာဖြင့်အများဆုံးရေးထိုးခဲ့သည်။ ကျောက်စာများမင်းလက်ထက် ပုဂ္ဂိုလ်အသားများကို မြင်းကပါအရပ်၌ ရေးထိုးခဲ့သော မြေစေတီ ကျောက်စာတွင် ပျူးမွန်၊ မြန်မာ၊ ပါ၌ စသည့် ဘာသာ င မြို့မြို့ဖြင့် ရေးထိုး ခဲ့ကြောင်းတွေ့ဦးသည် (ပု-၂)။ ကျောက်စာများမင်းသည် မွန်စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို အားပေးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နှင့်တက် မော်ကွန်း ကျောက်စာတိုင်ကိုလည်း မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးခဲ့သည်။ နရပတိစည်သူမင်း လက်ထက်တွင် မြန်မာစာအရေးအသား ထိုးတက်လာသည်။ ကျောက်စာများ၊ ခေါင်းလောင်းစာများ၊ လေးလုံးစပ်လက်ဗာများ စသည်တို့ ထွန်းကားခဲ့သည်။

ပုဂ္ဂိုလ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု ရှိခဲ့သဖြင့် ငှုံးယဉ်ကျေးမှုအပေါ် အခြေခံရှု ပြောင်မြောက်သော ပိဿာ လက်ရာများကို တွေ့ရသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်အစောပိုင်း ဆောက်လုပ်ခဲ့သော စေတီပုထိုးများ၏ ပန္တက်ပုနှင့် တည်ဆောက်ပုံမှာ အခြေခံ အားဖြင့် ပျူးပုံစံဖြစ်သော်လည်း အတွင်း၊ အပြင်တန်ဆာဆင်မှုများနှင့် အခြားသော ပိဿာဆိုင်ရာ အဂါးရပ်တို့မှာ အခိုကအားဖြင့် မွန်ပုံစံ ဖြစ်သည်။

နရသူမင်းလက်ထက်တွင် ပိဿာပညာတွင် ခမ်းနားတိုးကျယ်လှသော ဓမ္မရုံးဘုရားကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည် (ပု-၃)။

ပု-၂ မြေစေတီကျောက်စာ

ပု-၃ ဓမ္မရုံးဘုရား

မွန်ပံ့ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည့် ပုဂံခေတ်ပိဿာကာ၊ အနုပညာလက်ရာများကို ပုထိုးသားများဘုရား၊ နှစ်မျိုးရုပ်ရုပ်ရာများ၊ အပယ်ရတနာဘုရား၊ ရွှေစည်းခုံစေတီနှင့် အာနန္ဒာစေတီ (ပု-၄)တွင် ယနေ့တိုင်တွေ့မြင်နိုင်သည်။

ပု-၄ အာနန္ဒာစေတီ

စေတီ၊ ဂူများဆောက်လုပ်ရာတွင် အဆောက်အအုံအတွင်း အုပ်စိပုံစနစ်ကျော်ခြင်း၊ ထုထည်နှင့် အလေးချိန်ကောင်းမွန်ခြင်း၊ အလင်း အမှော်ယူပုံစနစ်ကျော်ခြင်းတို့ကို တွေ့ရသည်။ စေတီအမျိုးမျိုး၊ ဂူဘုရားကြီးငယ် အမျိုးမျိုးတို့တွင် ပန်းချို့၊ ပန်းပူ၊ အင်ကေ ပန်းလက်ရာများကို တွေ့ရသည့်အပြင် ဂူဘုရားများရှိ နံရံဆေးရေး၊ ပန်းချိုးလက်ရာများကောင်းမွန်လှသည် (ပု-၅)။ ပန်းချို့၊ ပန်းရုံ၊ ပန်းတော်း၊ ပန်းပူ၊ ပန်းထိမ်၊ ပန်းပဲ အနုပညာတို့၏ မြင့်မားသော အဆင့်အတန်းကို တွေ့ရသည်။

နှစ်ပေါင်း ၄၀၀ ကာလအတွင်း လက်ရာကောင်းသော သာသနာရေး အဆောက်အအုံများ စွာကိုတည်ဆောက်နိုင်ခြင်းသည် နည်းပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်သောအလုပ်သမားများကိုအသုံးပြုနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အမြိုးခုံးများ၊ ပေါင်းကူးများအသုံးပြုသောနည်းပညာကို ၁၃ ရာစုအထိ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် အခြားအရှေ့တောင်အာရုံနိုင်ငံများတွင် အသုံးမပြုသေးသော်လည်း ပုဂံတွင် ငြင်းနည်းပညာကို အများဆုံး အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ငြင်းနည်းပညာသည် သရေခေတ္တရာမှ ပုဂံသို့ ရောက်ရှိလာခြင်းဖြစ်ပြီး ပုဂံသားတို့က ပို၍ကောင်းမွန်အောင် ဖန်တီးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ပု-၅ နန်းတော်ပု

အမိကအချက်များ

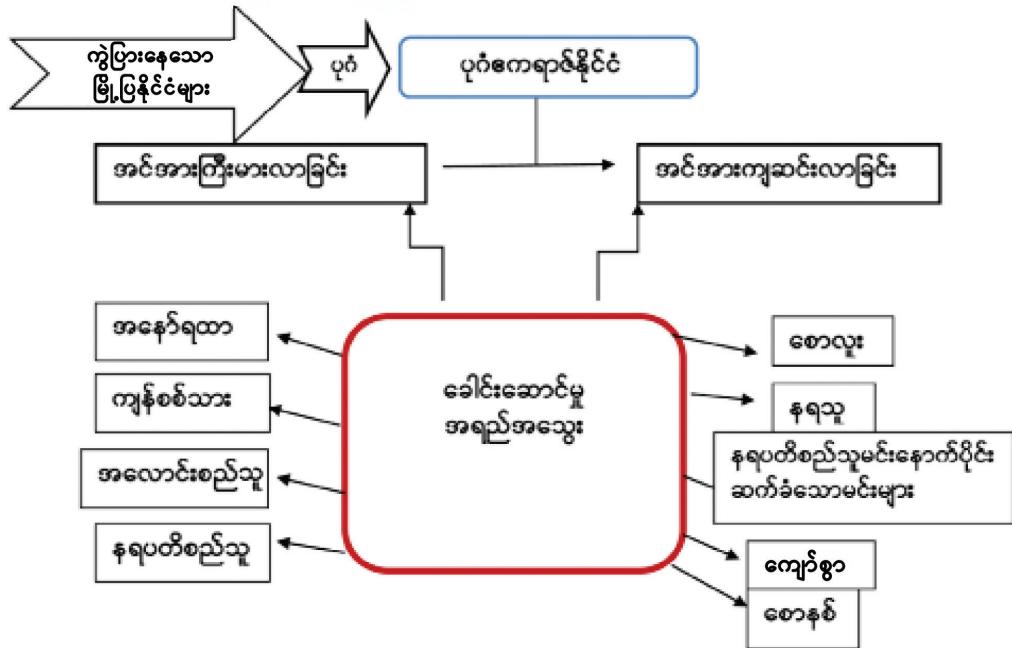
- ◆ အနောက်ရထာမင်း၏ ဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့် ပုဂံနိုင်ငံတွင် ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကား လာခဲ့သည်။
- ◆ ပုဂံဒေသ၊ မြန်မာ့ကပါ အရပ်ရှိ မြေစေတီကျောက်စာကို ပျူးမွန်၊ မြန်မာ့၊ ပါဌီ ဘာသာ င့် မျိုးဖြင့် ရေးထိုးခဲ့သည်။
- ◆ ပုဂံခေတ် စေတီပုထိုးများ၏ တည်ဆောက်ပုံမှာ အခြေခံအားဖြင့် ပျူးပုံဖြစ်ပြီး အတွင်းတန်ဆာ ဆင်မှုမှာ မွန်ပုံဖြစ်သည်။
- ◆ ပုဂံခေတ် စေတီပုထိုး ရှုဘုရားများ၊ အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်ရာတွင် အုတ်စိပုံစနစ် ကျောင်း၊ ထူထည်နှင့် အလေးချိန် ကောင်းမွန်ခြင်း၊ အလင်းအမှုံးယူပုံ စနစ်ကျောင်းတို့ကို တွေ့ရသည်။
- ◆ ပုဂံခေတ်တွင် ရှုဘုရားများရှိ နံရံဆေးရေး၊ ပန်းချိုလက်ရာများ ကောင်းမွန်လှသည်။
- ◆ ပုဂံခေတ် အဆောက်အအုံများ ဆောက်လုပ်ရာတွင် နည်းပညာသာမက ကျမ်းကျင်လုပ်သား များပါ ကောင်းရန် လိုအပ်သည်။

၁။ လောက်ရန်မေးခွန်းများ

(ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်တွင်ရေးပါ)

- ၁။ ပုဂံမောက်ရာအောင် ပေါ်ပေါက်လာပုံကို ရှင်းပြပါ။
- ၂။ ပုဂံမောက်ရာအောင်ကို အောက်ပါရှုထောင့်များမှ ဆွေးနွေးတင်ပြပါ။
(၁) နိုင်ငံရေး (၂) စီးပွားရေး (၃) လူမှုရေး (၄) ယဉ်ကျေးမှု
- ၃။ ပုဂံခေတ် ထင်ရှုံးသာ စေတီ၊ ရှုဘုရားများ အမည်စာရင်းပြစုပါ။ (စာကြည့်တိုက်မှ စာအုပ်များကို ဖတ်ရှုလေ့လာ၍)

အခန်း(၃)ရွှေးဟောင်းမြန်မာနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာခြင်းသင်ခန်းစာတွင်သင်ယူခဲ့သည့်အကြောင်းအရာများကို
ပြန်လည်သုံးသပ်ပါ။

အခန်း(၃)ပါပို့များ၏ ရင်းမြစ်များ

- ပုံ-၁ Bagan.(n.d.).Myanamr Vertex ဝက်ဘ်ဆိုက်မှ ရယူသည်
[https://myanmarvertextravel.com/destinations/bagan \(10 07 2018\)](https://myanmarvertextravel.com/destinations/bagan)
- ပုံ-၂ Myazedi Inscription(2017). Wikipedia ဝက်ဘ်ဆိုက်မှရယူသည်
[https://en.wikipedia.org/wiki/Myazedi_inscription \(19 07 2018\) .](https://en.wikipedia.org/wiki/Myazedi_inscription (19 07 2018))
- ပုံ-၃ သန်းထွန်း၊ (၁၉၆၉)၊ မြန်မာရာဇ်စာတမ်းအမှတ် ၁- ခေတ်ဟောင်း မြန်မာရာဇ်စာတမ်း၊ မဟာဒရိတ်စည်တိဝင်ရေး၊ ရန်ကုန်၊ ၁၁ (၂၅၈၈)။
- ပုံ-၄ Dhammayangyi Temple(2017). Wikipedia ဝက်ဘ်ဆိုက်မှရယူသည်
[https://en.wikipedia.org/wiki/Dhammayangyi_Temple \(20 07 2018\) .](https://en.wikipedia.org/wiki/Dhammayangyi_Temple (20 07 2018))

အခန်း(၃)မို့ငြမ်းစာအုပ်စာတမ်းစာရင်း

ဘေးမောင်တင်းဦး (၁၉၅၆)၊ မြန်မာစာပေသမိုင်း၊ သုဓမ္မဝတီ-ကျောင်းသုံးစာအုပ်ထုတ်ဝေသောဌာန။

သန်းထွန်း၊ (၁၉၆၉)၊ မြန်မာရာဇ်စာတမ်းအမှတ် ၁- ခေတ်ဟောင်း မြန်မာရာဇ်စာတမ်း၊ မဟာဒရိတ်စည်တိဝင်ရေး၊ ရန်ကုန်။

Phuket: History(2002). Thaiwaysဝက်ဘ်ဆိုက်မှ ရယူသည် [https://www.thaiwaysmagazine.com/phuket_history.html \(22 08 2018\)](https://www.thaiwaysmagazine.com/phuket_history.html (22 08 2018)).

အခန်း(၄)

၄။ လူအဖွဲ့အစည်း၏ မူလအစ

၄.၁။ အစားအစာကိုလိုက်လုပ်ရှာဖွေရသည် အမဲလိုက်မှဆိုးများ

နိဒါန်း

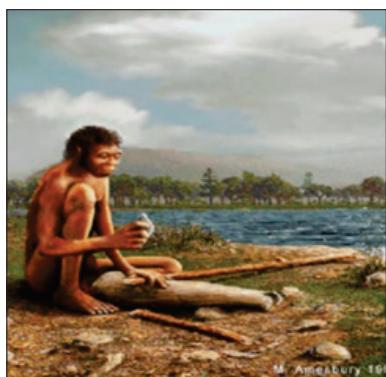
မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်စသည် ခေတ်အလိုက် တိုးတက်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်တိုကို လေ့လာသင်ယူခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် ဆက်လက်၍ကဗျာပေါ်တွင် ကျောက် ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်များပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီး လူအဖွဲ့အစည်း သမိုင်း၏မူလအစနှင့် အစားအစာကို ရှာဖွေ စားသောက်သည့်အဆင့်မှ ဖန်တီးထုတ်လုပ်သည့်အဆင့်သို့ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပုံကို လေ့လာသင် ယူမည် ဖြစ်သည်။

၄.၁.၁။ သမိုင်းကြိုခေတ် (ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်)

၄.၁.၁.၁။ ကျောက်ခေတ်

လူအဖွဲ့အစည်းသည် တစ်ခေတ်သို့ တိုးတက်ပြောင်းလဲနေပါသည်။ မျက်မှောက်ကာလ ကဗျာပေါ်တွင် ခေတ်မိအသုံးအဆောင် ပစ္စည်းကိရိယာများ အလွယ်တကူရရှိနိုင်သော်လည်း သမိုင်းကြိုခေတ် တွင် ရွှေးပိုးလူတို့သည် ကျောက်လက်နက်ပစ္စည်းများပြင့် ခက်ခဲပပ်ပန်းစွာ ရှာဖွေစားသောက်ကြုရသည်။ ထိုကြောင့်ထိုကာလကို ကျောက်ခေတ်ဟု ခေါ်သည်။ ကျောက်ခေတ်ကာလကို ကျောက်ခေတ်ဦး၊ ကျောက် ခေတ်လယ်၊ ကျောက်ခေတ်နှောင်းဟု သတ်မှတ်သည်။

၄.၁.၁.၁.၁။ ကျောက်ခေတ်ဦး

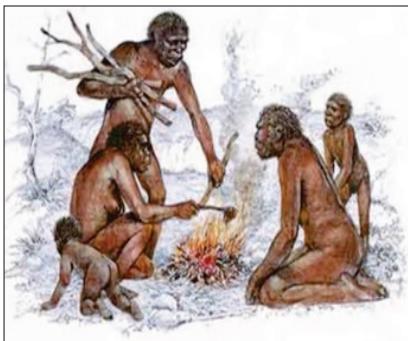
ပုံ-၁ ကျောက်လက်နက်ပြုလုပ်ပုံ

ကျောက်ခေတ်ဦးတွင် ရေးဦးလူသားတို့အသုံးပြုသော ကျောက်လက်နက်များမှာ ကျောက်သားကို ထွေ့ပြုလုပ်ထားသည့် လက်ဂိုင်ရိုးမပါသော ကျောက်ပုဆိန်များပင် ဖြစ်သည် (ပုံ-၁)။ ကြိုကျောက်ပုဆိန်များကို ဥရောပ၊ အာရာနှင့် အာဖရိကတို့ တွင် နေရာအနှစ်အပြား၌ တွေ့ရသည်။ တစ်နေရာမှ တစ်နေရာ သို့ လှည့်လည်သွားလာပြီး အလေ့ကျပေါက်နေသော အပင်များမှ အသီးအနှစ်များကို ရှာဖွေစားသောက်ခြင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်းတို့ ဖြင့် အသက်မေးကြသည်။ ထိုကြောင့် ကျောက်ခေတ်ဦးလူသား တို့၏ လူနေမှုအဆင့်မှာ အစားအစာကို ရှာဖွေစားသောက်သည့် အဆင့်သာဖြစ်ကြသည်။

၄.၁.၁.၁.၂။ ကျောက်ခေတ်လယ်

ကျောက်ခေတ်လယ်တွင် လူသားတို့၏ လူနေမှုအဆင့်တိုးတက်လာခဲ့သည်။ အပူအအေးကို ကာကွယ်ရန် ရူများအတွင်း နေထိုင်လာကြသည်။ မီးကို စတင်အသုံးပြု၍ အစားအစာများကို မီးဖုတ်၍

လည်းကောင်း၊ မီးကင်၍ လည်းကောင်း စားသောက်လာကြသည် (ပု-၂)။

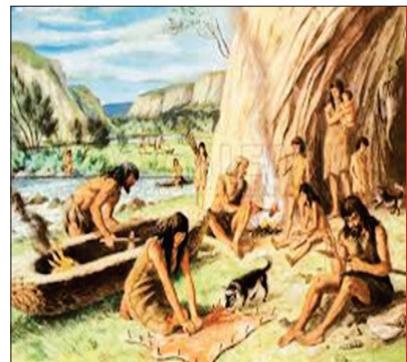

တော့ရှိင်းတိရွှေ့နှုန်းကို မွေးမြှုပြုး အလွယ်တကူ သတ်ဖြတ် စားသောက်ရန် အသိဉာဏ်ရှိလာသည်။ ကျောက်ခေတ်လယ် လက်နက်များသည် ကျောက်ခေတ်ပြီးကထက် ပိုမိုချောမွေ့ လာသည်။ ကျောက်သွားကို သစ်သားရှိုးတပ်ပြီး ထိုးခုတ်ရန် အသုံးပြုလာကြသည်။ ကျောက်ခေတ်လယ်တွင် လူတို့သည် တိရွှေ့နှုန်းကို အရေခွဲကို အဝတ်လုပ်၍ ဝတ်ဆင်လာကြသည်။ လျှော်များဖြင့် ပိုက်ကွန်လုပ်၍ လည်းကောင်း တိရွှေ့နှုန်းကို အနိုင် ငါးများချိတ်လုပ်၍ လည်းကောင်း ငါးဖမ်းကြသည်။

ပု-၂ ကျောက်ခေတ်လူသားများမီးအထုံးပြုပုံ

၄.၁.၁.၁.၃။ ကျောက်ခေတ်နှောင်း

ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် လူသားတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု သည် သိသုတေသန တိုးတက်လာသည်။ အစားအစာကို ရှာဖွေ သူများ အဆင့်မှ အစားအစာကို ဖန်တီးသူများအဆင့်သို့ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်။ ကျောက်လက်နက်များကို ချောမွေ့ အောင် သွေးယူလာနိုင်ကြသည်။ ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် ချို့စေးပြင့် အိုးခွက်များ ပြုလုပ်သုံးစွဲလာခြင်း၊ တိရွှေ့နှုန်းကိုယဉ်ပါး အောင် မွေးမြှုတတ်လာခြင်း၊ အစာရေစာပေါ်များ၏ မြေပြုလာ ကောင်းသောနေရာများတွင် အိုးအိမ်တည်ထောင်၍ နေထိုင်လာ ခြင်းတို့ ပြုလုပ်တတ်လာသည် (ပု-၃)။

ပု-၃ ကျောက်ခေတ်နှောင်းလူသားများ နေထိုင်ပုံ

ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် လူသားများသည် တိရွှေ့နှုန်းကို မွေးမြှုရှု၍ အသားနှင့်အရေခွဲအတွက် ဖော်ဆီး၍ မွေးမြှုကြသည်။ နောင်တွင် လူသားတို့ အဖော်အဖြစ် ဒွေးကိုမွေးမြှုလာကြသည်။ ဝန်တင်ရန်အတွက် နွားကိုလည်းကောင်း၊ လူဦးရေးရန်အတွက် ပြင်းကိုလည်းကောင်း မွေးမြှုလာကြသည်။ ကျောက်ခေတ်နှောင်းလူသား တို့သည် လုပ်းလည်သွားလာသော ဘဝကို စွန်းလွှတ်ပြီး ကျွဲ့ နွားမွေးမြှုရန်နှင့် ကောက်ပဲသီးနှံများ စိုက်ပျိုးရန် ရေရှိသည့် နေရာများတွင် အိမ်ထောင်စု သုံးလေးစု စုပေါင်း၍ အိမ်ဆောက်ပြီး အတည်တကျနေလာကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကျေးရွာသွေးရေးများပေါ်ပေါက်လာပြီး စုပေါင်းလုပ်ကိုင်စားသောက်သောဓလေ့လည်းဖြစ်ထွန်းလာသည်။ လူဦးရေတဖြည့်းဖြည့်းများလာသောအခါ လူတို့သည် စုပေါင်းနေထိုင်မှု၏အကျိုးကို နှစ်သက်လာကြသည်။ ကျေးရွာအုပ်စုဘဝမှ မြှုပြတည်ဆောက်၍ နေထိုင်သောအခြေအနေသို့ ပြောင်းလဲလာကြသည်။ မြှုပြများ တည်ဆောက်သောအခါ မြှုပြု၏လုပ်ချို့ရေးအတွက် အုတ်တံတိုင်းကာရံကြသည်။ လူမျိုးအုပ်စုများကို အကြီးအကဲ လုပ်သူက အုပ်ချုပ်သည်။

၄.၁.၁.၂။ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်

ကျောက်ခေတ်နှောင်း၏ နောက်ပိုင်းကာလတွင် ကြေး၊ သံသတ္တာများကို လက်နက်ပြုလုပ်သုံးစွဲလာ ကြသည်။ ထိုမှုတစ်ဆင့် လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများကို ရွှေ၊ ငွေ၊ ခဲ့၊ ကြေးသတ္တာတို့ဖြင့် ပြုလုပ်လာသဖြင့် ကြေးခေတ်၊

သံခေတ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ကြေးမထွက်သော ဒီဂျစ်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများကလည်း ကြေးထွက်သောနိုင်ငံများမှ ကြေးကိုမှုပ်၍ သုံးစွဲကြသည်။ ကြေးသဘောကို ဘီစီ ၅၀၀၀ ခန့်ကပင်စတင် တွေ့ရှိပြီး၊ ဘီစီ ၃၀၀၀ လောက်တွင် ကောင်းစွာအသုံးပြုတတ်လာသည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ ကျောက်ခေတ်ဦး ကျောက်လက်နှက်များမှာ ကျောက်သားကို ထူးပြုလုပ်ထားသည့် လက်ကိုင်နှီး မပါသော ကျောက်ပုသိန်များပင်ဖြစ်သည်။
- ◆ ကျောက်ပုဆိန်များမှာကို ဥရောပ၊ အာရာနှင့် အာဖရိကတို့တွင် နေရာအနဲ့အပြား၌ တွေ့ရသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်ဦး လူသားတို့သည် အစားအစာများကို ရှာဖွေစားသောက်သော အဆင့် ဖြစ်သည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်လယ်တွင် မီးကိုအသုံးပြုတတ်လာပြီး ဂူများအတွင်း နေထိုင်မှုပြုလာကြသည်။
- ◆ တိရှိနှုန်များကို မွေးမြှုပြီး စားသောက်ရန် အသိဉာဏ်ရှိလာသည်။
- ◆ ကျောက်သွားကို သစ်သားနှင့်တပ်ပြီး ထိုးခုတ်ရန် အသုံးပြုလာကြသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်လယ်တွင် လူတို့သည် တိရှိနှုန်၏အရေခံကို အဝတ်လုပ်၍ ဝတ်ဆင်လာကြသည့်အပြင် ငါးဖမ်းခြင်းအတတ်ပညာလည်း တတ်မြောက်လာသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် အစားအစာကို ဖန်တီးသူများအဆင့်သို့ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်။
- ◆ ကျောက်လက်နှက်များကို ချောမွေ့အောင် သွေးယူလာနိုင်ကြပြီး ရှုံးစေးဖြင့်အိုးခွက်များ ပြုလုပ်သုံးစွဲလာခြင်း၊ တိရှိနှုန်ကို ယဉ်ပါးအောင် မွေးမြှုပြုတတ်လာခြင်းများ ပြုလုပ်တတ်လာသည်။
- ◆ အိုးအိမ်တည်ထောင်၍ နေထိုင်လာခြင်းတို့ ပြုလုပ်တတ်လာသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် လူသားများသည် တိရှိနှုန်များကို မွေးမြှုပြုရှုံးအသားနှင့် အရေခံအတွက်ဖမ်းဆီး၍ မွေးမြှုပြုကြသည်။
- ◆ ဝန်တင်ရန်အတွက် နွားကိုလည်းကောင်း၊ လူစီးရန်အတွက် မြင်းကိုလည်းကောင်း မွေးမြှုပြုလာကြသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် ရွေးမွေးမြှုပ်နှံနှင့် မိုက်ပျိုးရန် ရေရှိရည် နေရာများတွင် အိမ်အောက်ပြီး အတည်တကျနေလာကြသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် စပေါင်းလုပ်ကိုင် စားသောက်သော ဓလ္ထုပေါ်ပေါက်လာပြီး ပေါင်းစုံနေထိုင်လာကြသည်။
- ◆ ကျောက်ခေတ်နှောင်းတွင် နောက်ပိုင်းတွင် ရွှေးဦးလူတို့သည် လူသုံးပစ္စည်းများကို ကြေး၊ သံလွှာတို့ဖြင့် ပြုလုပ်လာသဖြင့် ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(ဆွဲးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်တွင်ရေးပါ)

၁။ အောက်ပါတို့ကိုမှန်ကန်စွာယူဉ်တွဲပေးပါ။ တစ်ခုထက်ပို့တွဲနိုင်သည်။

ဖြစ်ရပ်

- (က)မီးကိုစတင်အသုံးပြုခြင်း
- (ခ) အစာရွာဖွေစားသောက်ခြင်း
- (ဂ) တိရစ္ဆာန်များမွေးဖြူခြင်း

ခေတ်

- (၁) ကျောက်ခေတ်ဦး
- (၂) ကျောက်ခေတ်လယ်
- (၃) ကျောက်ခေတ်နှောင်း

၂။ ကျောက်ခေတ်ကာလကို မည်သို့ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသနည်း။

၃။ ကမ္မားကျောက်ခေတ်ဦးလူသားတို့ နေထိုင်စားသောက်ပို့ကို ရှုံးပြပါ။

၄။ ကျောက်ခေတ်လယ်လူသားတို့၏ တီထွင်ကြံးဆမှုကို တင်ပြပါ။

၅။ ကမ္မာပေါ်တွင် ကျောက်ခေတ်ဦးမှ ကျောက်ခေတ်နှောင်းသို့ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲတိုးတတ်လာပုံကို ဆွဲးနွေးပါ။

၆။ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်အကြောင်း ရေးသားပါ။

Sources by -----

<https://www.bing.com/images/search?q=stone+ages&FORM=HDRSC2> (07.09.2018)

၄.၂။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ကျေးလက်ဘဝ

နိဒါန်း:

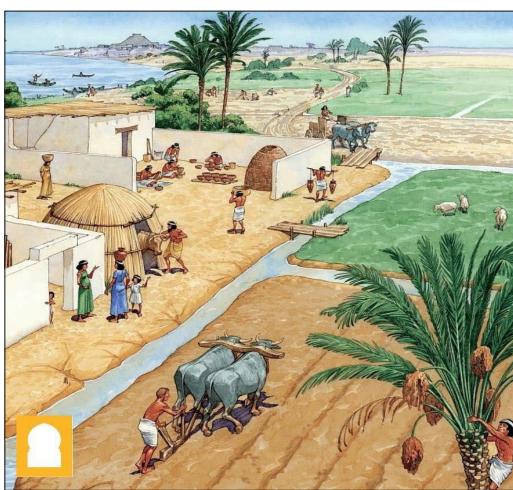
ဤအခန်းတွင် စိုက်ပျိုးရေးလူအဖွဲ့အစည်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ဖြစ်စဉ်အဆင့်ဆင့်နှင့် လူတို့သည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လိုက်လျော့လီထွေဖြစ်အောင် မည်သို့နေထိုင်ခဲ့ကြသည်ကို လေ့လာသင်ယူမည် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် ကျောက်ခေတ်၊ ကြေးခေတ်၊ သံခေတ်စသည့် လူအဖွဲ့အစည်း၏ မူလအစနှင့် အစားအစာကို ရှာဖွေသည့်အဆင့်မှ ဖန်တီးထုတ်လုပ်သည့်အဆင့်သို့ တိုးတက်လာပုံကို လေ့လာသင်ယူပြီး ဖြစ်သည်။

ဤအခန်းကို သင်ယူပြီးပါက စိုက်ပျိုးရေးလူအဖွဲ့အစည်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ဖြစ်စဉ်အဆင့် ဆင့်ကို နားလည်သောပေါက်ပြီး လူတို့သည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျော့လီထွေဖြစ်အောင် မည်သို့ နေထိုင်ခဲ့သည်ကို ရှင်းပြတတ်မည်။

၄.၂.၁။ မက်ဆိုပိုတေးမီးယား

ပုံ-၁ မက်ဆိုပိုတေးမီးယားဒေသပြမ်းပုံ

ပုံ-၂ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေပုံ

မက်ဆိုပိုတေးမီးယား (Mesopotamia) ဒေသသည် အနောက်အာရုံး “ယူဖရိတ်တီး (Euphrates)နှင့် တိုက်ဝါဒ်(Tigris)မြစ်နှစ်သွယ် ကြားဒေသ” တွင် တည်ရှိသည် (ပုံ-၁)။ ထိုဒေသ သည် နှစ်စဉ်မြစ်ဖြစ်ရေပျံ့လေ့ရှိသဖြင့် ဓမ္မပြုအ ကောင်းသော ဒေသဖြစ်သည်။ လယ်ယာစိုက် ပိုးရေးသည် အဓိကလုပ်ငန်း ဖြစ်သည် (ပုံ-၂)။ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် ဆည်မြောင်းများ ဖောက လုပ်ခြင်း၊ တာတမ်းများတဲ့းဖော်ခြင်း တို့ကိုပြုလုပ် ကြသည်။ မြစ်ရေကို သွယ်ယူပြီး စနစ်တကျ အသုံးပြုသည်။ စိုက်ပျိုးသီးနှံများမှာ ဂံ့၊ ဝပါး၊

စွန်ပလွှာ စသည့် အပင်များဖြစ်သည်။ စိုက်ပြီးရေးအပြင် သိုး၊ နွား၊ မြင်းနှင့် ဆိတ်တိုကိုလည်း မွေးမြှုတြဲသည်။ ပန်းပါ၊ ပန်းပဲ စသည့် လုပ်ငန်းများလည်း ရှိသည်။

မက်ဆိုပိတေးမီးယားဒေသတွင် ဘီစီ ၄၀၀၀ ခန့်ကပင် ယဉ်ကျေးမှု စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ယင်း ယဉ်ကျေးမှုကို ခေတ်လေးခေတ် ပိုင်းခြားနိုင်သည်။ ငါးတို့မှာ-

- (၁) ဆူမားရီယား (Sumeria) ခေတ်
- (၂) ဘောဂီလိုနီးယား (Babylonia) ခေတ်
- (၃) အာဆီးရီးယား (Assyria) ခေတ်
- (၄) ကောလ်ဒီးယား (Chaldea) ခေတ်တို့ ဖြစ်တြဲသည်။

၄.၂.၁။ ဆူမားရီယားခေတ်

ပုံ-၃ ကူးသန်းရောင်ဝယ်ရေးလုပ်ငန်း စောင်ရွက်နေပုံ

နှင့်ငွေကို လဲလှယ်ရေးမဏ္ဍားပိုင်အဖြစ် အသုံးပြုလာသည်။ ထို့ပြင် ကူးသန်းရောင်ဝယ်ရေးလည်း ထွန်းကားခဲ့သည်။ (ပုံ-၃)။

ဘီစီ ၂၇၅၀ ခန့်တွင် ဆူမားလွင်ပြင် မြောက်ပိုင်း၏ အာကတ (Akkad) နိုင်ငံ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထို့နောက် တောင်ပိုင်းဒေသကို တိုက်ခိုက်သိမ်ပိုက်ပြီး ဆူမားအာကတ (Sumer Akkad) ပြည်ထောင်ကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ ယင်းပြည်ထောင်သည် အနှစ်၂၀၀ ခန့်တည်တွဲပြီးနောက် အချင်းချင်း အာကာလူမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆူမားရီးယားခေတ် ကုန်ဆုံးခဲ့သည်။

၄.၂.၁.၂။ ဘောဂီလိုနီးယားခေတ်

မက်ဆိုပိတေးမီးယားဒေသ၌ ဆူမားအာကတ ပြည်ထောင်သည် အာမိရိက (Amorites) လူမျိုးများ လက်တွင်းသို့ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ဘောဂီလုံ(Babylon) မြို့ကိုအခြေပြုပြီး ဘောဂီလိုနီးယားနိုင်ငံနှင့် ဘောဂီလုံ မြို့တော်ကို တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ငါးမြို့တော်ကိုအစွဲပြု၍ လူမျိုးစုကိုလည်း ဘောဂီလိုနီးယားဟု ခေါ်ကြသည်။

မက်ဆိုပိတေးမီးယားဒေသ၏ တောင်ဘက်တွင်ရှိသော ဆူမားလွင်ပြင်တွင် ရေးအကျဆုံး ယဉ်ကျေးမှု စတင်ထွန်းကားခဲ့သည်။ ငါးဒေသ၏ ဘီစီ ၄၀၀၀ခန့်က စတင်၍ မြို့ပြနိုင်းများ ထွန်းကားလာသည်။ ဆူမားရီးယား လူမျိုးစုတို့သည် ဥက္ကာရည် ထက်မြောက်သော ခေါင်းဆောင်များကို ဘုရားသခင်၏ စောင့်ရှုံးကြောက်ခြင်းခံရ သူများဟု ယူဆကြသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် ဘာသာရေး လွှှိုးမြှိုးခဲ့သည်။ ယင်းခေတ်တွင် ကုန်ဖလှယ်သည့် စနစ်စတင်ခြေးပြီး ချွေ

ဘေဘီလိုနီးယန်းလူမျိုးများသည်ဘိစိ ၂၃၀၀ နှင့် ဘိစိ ၂၀၀၀ အတွင်း၌ နိုင်ငံရေးအင်အားကြီးမား

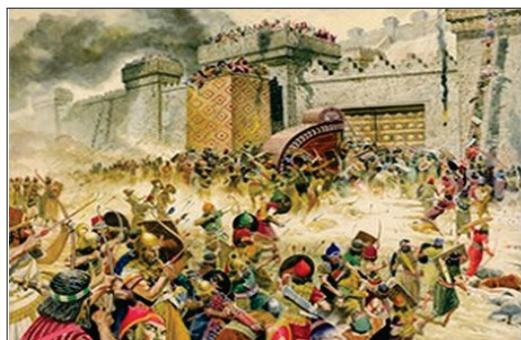
သော လူမျိုးစုများဖြစ်ခဲ့သည်။ ဘေဘီလိုနီးယား ဘုရင်များအနက် ဆွဲမမြောက် ဘုရင်ဖြစ်သော ဟာမူရာဘီ (Hammurabi) သည် ဘိစိ ၂၀၀၀ တွင် မက်ဆိုပိတေးမီးယား တစ်ပြည်လုံးကို စုစုည်း အပ်စိုးခဲ့သည်။

ငါးပြုစွဲခဲ့သော ဟာမူရာဘီ ကိုစူပဒေ (Code of Hammurabi) သည် ကမ္မာသိုင်းတွင် ထင်ရှားသော ဥပဒေကြီးဖြစ်သည် (ပုံ-၄)။ ထိုပဒေတွင်လူမှုရေး စီးပွားရေး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး စသည်တို့လည်း ပါဝင်သည်။ ကြီးနိုင်ငယ်ညွင်းဝါဒကို နှိပ်ကွပ်သည်။ အမျိုးသမီးများတို့ အမျိုးသားများနှင့် တန်းတူ အခွင့်အရေး ပေးသည်။ အာဆီးရီးယားလူမျိုးများ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်၍ ဘေဘီလိုနီးယားခေတ် ကုန်ဆုံးခဲ့သည်။

ပုံ-၄ ဟာမူရာဘီကိုစူပဒေကောက်စာ

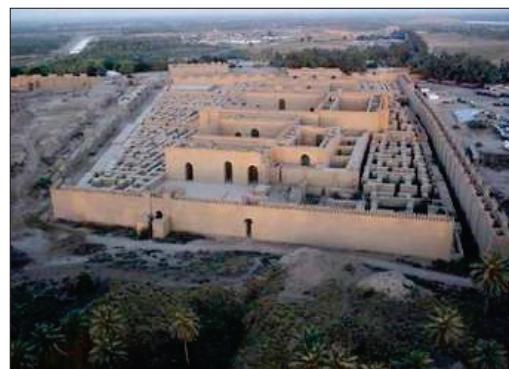
၄.၂.၁.၃ အာဆီးရီးယားခေတ်

ပုံ-၅ အာဆီးရီးယန်းလူမျိုးတို့ စစ်တိုက်နေပုံ

တွင် မက်ဆိုပိတေးမီးယား တစ်ပြည်လုံးနှင့် အာရှမြိုင်းနား ကျော်းဆွယ်တစ်ဝန်းလုံးကို အာဆီးရီးယားတို့က သိမ်းယူလိုက်ကြသည်ထိုအချိန်ကတဲ့ အာဆီးရီးယားအင်ပါယာကြီး ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အာဆီးရီးယန်းလူမျိုးတို့သည် အင်အား ကောင်းသော စစ်တပ်ကို ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် အာဆီးရီးယန်းတို့သည် စစ်ရေးကိုသာ ပြီးစားပေးခဲ့သဖြင့် စီးပွားရေးကျဆင်းကာ နိုင်ငံပြီး ကွဲခဲ့သည် (ပုံ-၅)။

၄.၂.၁.၄ ကောလ်ဒီးယားခေတ်

ပုံ-၆ ဘေဘီလိုနီးယားနိုင်ငံသစ်

အာဆီးရီးယားနိုင်ငံ ပြီးကွဲသွားပြီးနောက် ယင်းဒေသတွင် ကောလ်ဒီးယားနှင့် မီးဒီး(Mede) လူမျိုးတို့ ခွဲဝေအုပ်ချုပ်ကြသည်။ မက်ဆိုပိတေးမီးယားဒေသကို ကောလ်ဒီးယားတို့က ရရှိပြီး ဘေဘီလိုနီးယားနိုင်ငံ သစ်ကို ထူထောင်ကြသည် (ပုံ-၆)။ ဘိစိ ၅၃၈ တွင် အရှေ့ဘက်မှ ပါရှိန် (Persian) လူမျိုးတို့ တိုက်ခိုက်သဖြင့် ပျက်စီးခဲ့သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ မက်ဆိုပိုတေးမီးယားဒေသသည် အနောက်အရှုရှိ “ယဉ်ယရိတ်တီးနှင့် တိုက်ဂရစ် မြစ်နှစ်သွယ် ကြား”တွင် တည်ရှိသည်။
- ◆ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးသည် အမိကလုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးအတွက် မြစ်ရေကို သွယ်ယူ၍ စနစ်တကျ အသုံးပြုသည်။
- ◆ စိုက်ပျိုးရေးအပြင် မွေးမြှာရေးနှင့် လက်မှုလုပ်ငန်းများလည်း ရှိခဲ့သည်။
- ◆ မက်ဆိုပိုတေးမီးယားဒေသ ယဉ်ကျေးမှုကို ခေတ်လေးခေတ် ပိုင်းခြားနိုင်သည်။
- ◆ ဆူမားရီယားဒေသသည် ရှေးအကျဆုံး ယဉ်ကျေးမှုစတင်ထွန်းကားရာဒေသဖြစ်သည်။
- ◆ ဆူမားရီယားခေတ် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် ဘာသာရေးလွှမ်းမီးခဲ့သည်။
- ◆ ဘေဘီလိုနီးယားခေတ်တွင် ဟာမူရာဘီ ကိုဓမ္မပဒေသသည် ကမ္မာ့သမိုင်းတွင် ထင်ရှားခဲ့သော ဥပဒေကြီး ဖြစ်သည်။
- ◆ ဒုတိယမြှာက် ဆာရွှေနှုန်းရုပ်လက်ထက်တွင် အာဆီးရီယားအင်ပါယာကြီး ပေါ်ပေါက်လာ သည်။
- ◆ အာဆီးရီယာန်းခေတ်တွင် စစ်ရေးကိုသာ ဦးစားပေးခဲ့သဖြင့် စီးပွားရေး ကျဆင်းကာ နိုင်ငံပြီကဲ ခဲ့သည်။
- ◆ မက်ဆိုပိုတေးမီးယားဒေသကို ကောလိဒီးယားတို့က ရရှိပြီး ဘေဘီလိုနီးယားနိုင်ငံသစ်ကို ထူထောင်ကြသည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(အေားလုံးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်တွင်ရေးပါ)

၁။ မှား/မှုန်ရောတွေး အမှုန်ရေးပါ။

(က) မက်ဆိုပိုတေးမီးယား ယဉ်ကျေးမှုကို ခေတ် _____ ခေတ်ပိုင်းခြားနိုင်သည်။

(ခ) ၃ (၂) ၄ (၃) ၅

(ခ) ဆူမားရီယားခေတ် နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေးတွင် _____ လွှမ်းမီးခဲ့သည်။

(ခ) စီးပွားရေး (၂) ဘာသာရေး (၃) စစ်ရေး

(ဂ) အာဆီးရီယားခေတ်တွင် _____ ကို ဦးစားပေးခဲ့သဖြင့် စီးပွားရေးကျဆင်းခဲ့သည်။

(ခ) ပညာရေး (၂) ဘာသာရေး (၃) စစ်ရေး

၂။ အောက်ပါကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

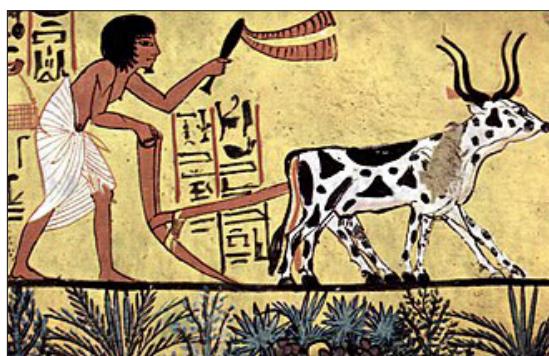
- (က) မက်ဆိုပိုတေးမီးယားဒေသသည် ယူဖရိတ်တီးနှင့် မြစ်နှစ်သွယ်ကြားတွင် ရှိသည်။
 - (ခ) ဘေဘီလိုနီးယားခေတ်တွင် ဥပဒေသသည် ထင်ရှားသော ဥပဒေကြီးဖြစ်သည်။
 - (ဂ) အာဆီးရီးယားခေတ်တွင် ကိုယာ ဦးစားပေးခဲ့သဖြင့် စီးပွားရေးကျဆင်းကာ နိုင်ငံပြို့ကွဲခဲ့သည်။
- ၃။ ဘေဘီလိုနီးယားခေတ်အကြောင်း သင်သီသမျှ ပြောပြပါ။ ဟာမူရာဘီ ကိုခုံပေါ်ပါ အချက်အလက်များကို ဆွဲ့နေးပါ။
- ၄။ ကောလ်ဒီးယားခေတ်ပေါ်ပေါက်လာပုံကို တင်ပြပါ။
- ၅။ မက်ဆိုပိုတေးမီးယားယဉ်ကျေးမှုတွင် မည်သည့်ခေတ်ကို သင်နှစ်သက်သနည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၆။ လူအဖွဲ့အစည်း၏ မူလအစတွင် အစားအစာကို ရှာဖွေစားသောက်ရာမှ မက်ဆိုပိုတေးမီးယားဒေသတွင် မည်သို့တိုးတက်လာပုံကို စာ ၁၀ ပြောင်းထက်မပို့ဘဲ ရေးသားတင်ပြပါ။

Sources by -----

<https://www.bing.com/images/search?q=Mesopotamia+&FORM=HDRSC2> (12.09.2018)

၄၂၂။ အီဂျိ

အီဂျိနိုင်ငံတွင် အဆင့်အတန်း မြင့်မားသော ယဉ်ကျေးမှုပြီး ထွန်းကားခဲ့သည်။ အီဂျိနိုင်ငံကို အာဖရိကတိုက် နိုင်းမြစ်ဝမ်း (Nile Valley) ၌တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ရှုံးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများ စတင်ထွန်းကား ရာဒေသဖြစ်သည်။ နိုင်းမြစ်သည် ကဗျာပေါ်တွင် အရှည်ဆုံးမြစ်ဖြစ်သည်။ နိုင်းမြစ်ဝမ်းဒေသသည် သဲကန္တာရများသာရှိပြီး မိုးအလွန်နည်းပါးသောကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် မြစ်ရေကိုသာ အားကိုးရသည်။ နှစ်စဉ် မြစ်ရေလျှော့သဖြင့် မြေသာအလွန်ကောင်းမွန်ပြီး စိုက်ပျိုးရေးလွန်စွာဖြစ်ထွန်းသည်။ နွားဖြင့်ခွဲသော တယ်ဖြင့် မြေကိုတွန်ယက်တတ်လာသည် (ပု-၁)။

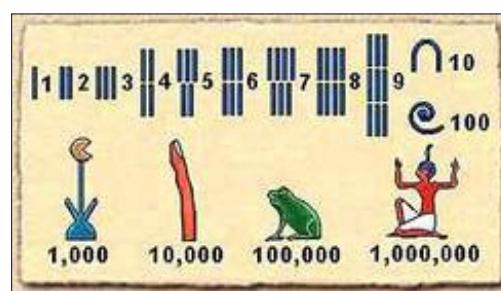

ပု-၁ အီဂျိတို့၏ စိုက်ပျိုးရေးအတွက်ထွန်ယက်နော်

နိုင်းမြစ်ဝမ်း အထက်ပိုင်းနှင့် အောက်ပိုင်း တွင် မင်းနိုင်ငံတစ်ခုစီ တည်ထောင်လာခဲ့ကြသည်။ အီဂျိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုသည် နှစ်ပေါင်း စေဝ အတွင်း တိုးတက်လာခဲ့သည်။ တူးမြောင်း သွယ်ခြင်း၊ အနုပညာစွမ်းရည်များ ဖော်ထုတ်လာခြင်း၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းခုပဒေများကို အသုံးပြုလာခြင်း၊ စာရေးနည်းအတတ်ပညာကို စတင်တိထွင်လာခြင်း (ပု-၂) သချာပညာ (ပု-၃) နှင့် ပြော့ဒိန်အသုံးပြုလာခြင်းတို့ကို တွေ့ရှိရသည် (ပု-၄ နှင့် ပု-၅)။

ပု-၂ အီဂျိစာရေးနည်းပညာစတင်လာပု

ပု-၃ အီဂျိတို့၏ သချာပညာ

Egypt Calendar 2018											
January 2018			February 2018			March 2018			April 2018		
Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun	Mon	Tue	Wed	Thu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Egyptian Calendar Dates 2018											
May 2018			June 2018			July 2018			August 2018		
Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun	Mon	Tue	Wed	Thu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	1	2	3	4	5
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7	8
Egyptian Calendar Dates 2018											
September 2018			October 2018			November 2018			December 2018		
Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun	Mon	Tue	Wed	Thu
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Egyptian Calendar Dates 2018											

ပုံ-၅ အီဂျစ်တို့၏ ယခုခေတ် ပြကွိုင်

ပုံ-၄ အီဂျစ်တို့၏ ပြကွိုင်စတင် အသုံးပြုလာပုံ

၄.၂.၂။ မင်းနိုင်ငံဟောင်းခေတ်

ဘီစီ ၃၂၀ဝခန့်တွင် အီဂျစ်နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းတို့ကို မီးနစ် (Menes) ဘုရင်က စုစည်း အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ မီးနစ်ဘုရင်အပါအဝင် မင်းဆက်ခြောက်ဆက် အုပ်စိုးခဲ့သော ကာလကို မင်းနိုင်ငံဟောင်း ခေတ် ဟူခေါ်သည်။ မင်းနိုင်ငံဟောင်းခေတ် ဟရို (Pharaoh) ဘုရင်များ လက်ထက်တွင် ကျွန်တို့၏ လုပ်အား ဖြင့် ပိရမစ် (Pyramid) ကြီးများ (ပုံ-၆) နှင့် စပ်ငါး (Sphinx) ရှုပ်တုများကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်(ပုံ-၇)။

ပိရမစ်များသည် ဟရိုဘုရင်များ သေဆုံးသောအခါ ဂူဇာတွင်း မြှုပ်နှံရန်ဖြစ်သည်။ ဂါဇာ (Giza) အရပ်ရှိ ဘုရင်ကိုအော့ (King Cheops)၏ ပိရမစ်ကြီးသည် လွန်စွာခမ်းနားသည်။ ဘီစီ ၂၃၀၀ တွင် မင်းနိုင်ငံဟောင်းခေတ် ပုဂ္ဂနိုင်သူ့မှာ ခဲ့သည်။

ပုံ-၆ ပိရမစ်ပုံ

ပုံ-၇ စဖန်ရှုပ်တူပုံ

၄.၂.၂၂။ အလယ်မင်းနိုင်ငံခေတ်

တောင်ပိုင်းမှ မင်းသားတစ်ပါးက သီးလီး (Thebes) မြို့တော်ကို ပဲဟိုပြော၍ အီဂျစ်တစ်နိုင်ငံလုံးကို စုစည်းပြီး အလယ်မင်းနိုင်ငံကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းအုပ်ချုပ်သူ ဟရိုဘုရင်များ၏ အရည်အသွေး ညွှန်ငွှေ့မှုတွေကြောင့် ဘီစီ ၁၆၈၀ခန့်တွင် ဟန်ဆော့ (Hyksos) လူများများ၏ ကျော်ကျော်တို့ကိုလိုက်မှုခံပြီး အီဂျစ်အလယ်မင်းနိုင်ငံ ပုဂ္ဂနိုင်သူ့မှာ ခဲ့ရသည်။ ဘီစီ ၁၅၈၀ ခန့်တွင် သီးလီးမှ အီဂျစ်မင်းသား ပထမမြောက်

အားမိုးစ် (Amose) က ဟစ်ဆော့များကို အောင်မြင်စွာ တိုက်ထဲတဲ့ခဲ့ပြီး မင်းနိုင်ငံသစ်ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဘိစ် ၁၄၇၉ ခန့်တွင် တတိယမြောက် သွတ်မြိုစ် (Thutmose) လက်ထက်၏ အိဂုံးအင်ပါယာမှာ အထွက် အထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ အိဂုံးနိုင်ငံကို အာဖရိကတိုက် နိုင်းမြင်ရှုမြို့ တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများ စတင်ထွန်းကားရာဇ်သာ ဖြစ်သည်။
- ◆ နိုင်းမြစ်သည် နှစ်စဉ်မြစ်ရေလျှော့သဖြင့် မြောက်အလွန်ကောင်းမွန်ပြီး စိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းသည်။
- ◆ မင်းနိုင်ငံဟောင်းခေတ် ဘရိဘုရင်များ လက်ထက်တွင် ကျွန်းတို့၏ လုပ်အားဖြင့် ပိရမစ်ကြီး များနှင့် စဖင့်ရှုပ်တူများကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။
- ◆ ဂါဏာရပ်ရှိ ဘုရင်ကိုအော့၏ ပိရမစ်ကြီးသည် လွန်စွာခမ်းနားသည်။
- ◆ မင်းနိုင်ငံဟောင်းခေတ်၏ အုပ်ချုပ်သူဘုရင်ကို ဘရိ ဟုခေါ်ကြသည်။
- ◆ ဘိစ် ၁၄၇၉ ခန့်တွင် တတိယမြောက် သွတ်မြိုစ် လက်ထက်၏ အိဂုံးအင်ပါယာမှာ အထွက် အထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(အေားမြှေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအုပ်တွင်ရေးပါ)

၁။ အောက်ပါ ကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

- (က) အိဂုံးနိုင်ငံ၏ အမိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းသည် လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။
- (ခ) အိဂုံးလူမျိုးများသည် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် ဖြင့် ဆွဲသောထယ်ကိုအသုံးပြုသည်။
- (ဂ) ဂါဏာရပ်ရှိ ဘုရင်ကိုအော့သည်ခမ်းနားကြီးကျယ်သောကြီးကိုတည်ဆောက်ခဲ့သည်။
- (ဃ) မင်းနိုင်ငံဟောင်းခေတ်၏ အုပ်ချုပ်သူ ဘုရင်ကို ဟုခေါ်သည်။
- (င) တတိယမြောက် လက်ထက်၏ အိဂုံးအင်ပါယာသည် အထွက်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။
- (၂။ နိုင်းမြစ်ရှုမြို့ဒေသသည် အဘယ်ကြောင့် စိုက်ပျိုးရေး ဖြစ်ထွန်းသနည်း။ အိဂုံးတို့၏ စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာများ တိုးတက်လာပုံကို ဖော်ပြပါ။

၃။ အီဂျစ်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် နည်းပညာများ တိုးတက်လာပုံကို ဖော်ပြပါ။

Sources by -----

<https://www.bing.com/images/search?q=Egypt&FORM=HDRSC2> (17.09.2018)

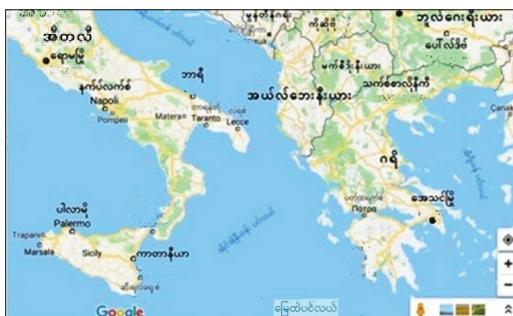
၄.၃။ ရှုံးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများ

နိဒါန်း

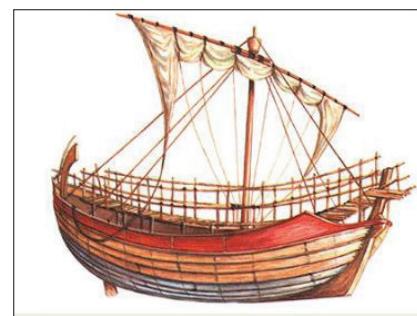
ဤအခန်းတွင် ရှုံးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုတွန်းကားခဲ့သော ဂရီ ရောမ၊ တရုတ်၊ အန်ကော နိုင်ငံတို့၏ ပထဝိဝင်အနေအထား၊ နိုင်ငံရေး စီးပွားရေး၊ ကိုကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် လူမှုဖွံ့စည်းပုံကို ဆန်းစစ်ရန် အတွက် လေ့လာသင်ယူမည် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး လူအဖွဲ့အစည်းအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ဖြစ်စဉ်အဆင့်ဆင့်ကို နားလည်စေပြီး လူတို့သည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျော့ညီလွှာ ဖြစ်အောင် နေထိုင်ခဲ့သည်ကို သိရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

ဤအခန်းကို သင်ယူဖြိုးပါက ရှုံးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု တွန်းကားခဲ့သော ဂရီ ရောမ၊ တရုတ်၊ အန်ကော နိုင်းအန်ကော နိုင်ငံတို့၏ ပထဝိဝင်အနေအထား၊ နိုင်ငံရေး စီးပွားရေး၊ ကိုကွယ်ယုံကြည်မှုနှင့် လူမှုဖွံ့စည်းပုံ တို့ကို ဆန်းစစ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၄.၃.၁။ ဂရီ

ပုံ-၁ ဂရီကျေးဆွယ်

ပုံ-၂ ဂရီရှုံးဟောင်းသဘော

ဂရီကျေးဆွယ်သည် မြေထဲပင်လယ် အရှေ့ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည် (ပုံ-၁)။ ဂရီသမိုင်းစဉ်တွင် ဘုရင် များအုပ်စိုးသောခေတ်၊ မြေရှင်သူကောင်းမျိုးများ၊ အုပ်စိုးသောခေတ်နှင့် မင်းဆိုးများ၊ အုပ်စိုးသောခေတ်ဟူ၍ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။

ဂရီကျေးဆွယ်တွင် မြေပြန်နည်းပါးခြင်း၊ မြေ့အော်ခြင်းတို့ကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးကောင်းစွာ မဖြစ်တွန်း ပေါ့။ သို့သော ရှည်လျားသည့်ကမ်းရှိုးတန်း တည်ရှိသောကြောင့် ရေကြောင်းကုန်သွယ်ရေး တွန်းကားခဲ့သည် (ပုံ-၂)။ ဘီစီ ၈၀၀ မှ ဘီစီ ၆၀၀ အတွင်းတွင် ဂရီမြေပြန်းလဲသွားခဲ့သည်။

ပင်လယ်နက်ကမ်းခြေ၊ အာရာမိုင်းနားကျေးဆွယ်၊ အိတ်လီတောင်ဗိုင်းနှင့် အာဖရိကမြောက်ပိုင်း ကမ်းခြေဒေသများတွင် ဂရီကိုလိုနိုင်သွားခဲ့သည်။ ဂရီတို့သည် အေရှုံးကျေးမှုများ၊ ပင်လယ်နက်၊ စစ်လိုကျေးမှု၊ ဆာဒီးနှီးယား၊ စပိန်၊ ဆိုက်ပရပ်ကျေးမှု၊ အာဖရိကမြောက်ဘက်ကမ်းခြေတို့နှင့် အများဆုံး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခဲ့သည်။

ဂရီမြေပြန်းလဲသွားဖြစ်သော အေသင် (ပုံ-၃)နှင့် စပိတာ (ပုံ-၄) မြို့နိုင်းသားများသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး နိုင်ငံရေးကဏ္ဍများတွင် အရေးပါခဲ့သည်။ ဂရီမြေပြအုပ်ချုပ်ရေးသည် ဘီစီ ၈၀၀ ခန့်မှတ်၍ အုပ်ချုပ်ရေး ပုံစံများ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။

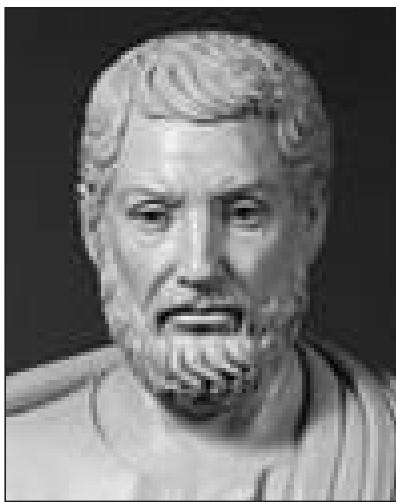

ပုံ-၃ အေသင်မြို့

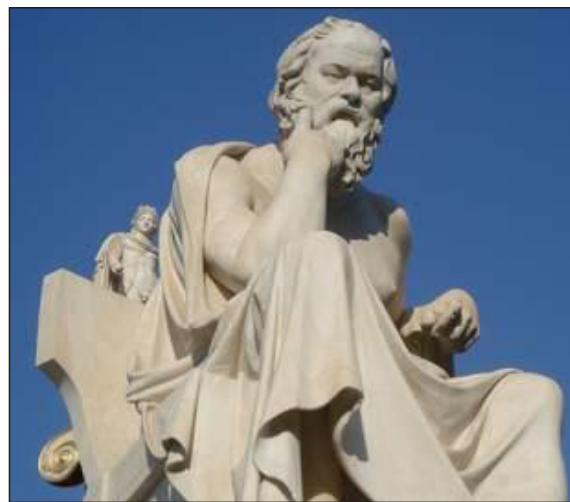

ပုံ-၄ စပါတာမြို့

အေသင်မြို့ပြနိုင်ငံတွင် ဘီစီဂဝဝထိဘူရင်စနစ်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ အေသင်ခေါ်းဆောင်ကလစ်သီးနတ် (Clisthenes) (ပုံ-၅) ကလည်း အုပ်ချုပ်ရေးတွင် လူအများပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ပြပြင်ရေးများကို ထပ်မံပြလုပ်ပေးခဲ့သည်။ ဂရိဘာသာစကားတွင် ဒီမို (Demo) ဆိုသည်မှာ ပြည်သူလူထူးကရေစီ (cracy) ဆိုသည်မှာ အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်၍ ဒီမိုကရေစီ ဟူသောဝါဟာရမှာ ပြည်သူလူထူးအုပ်ချုပ်ရေးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုကြောင့် ကလစ်သီးနတ်အား အေသင်ဒီမိုကရေစီ၏ ဖခင်ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

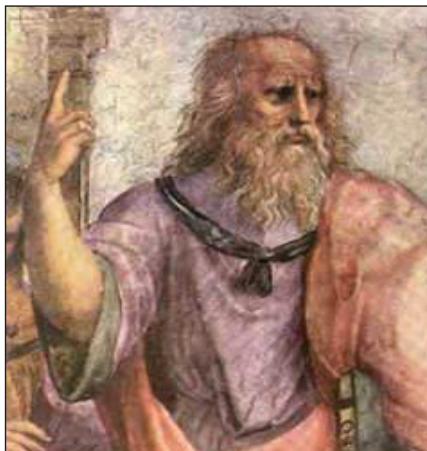

ပုံ-၅ ကလစ်သီးနတ်

ပုံ-၆ ဆိုကရေးတီး

ဂရိရှေးဟော်းယဉ်ကျေးမှုတွင် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုတို့ အခြေခြားသော အတွေးအခေါ်များလည်း ထွန်းကားခဲ့သည်။ ထင်ရှုးသော ဂရိအတွေးအခေါ်ပညာရှင်များမှာ ဆိုကရေးတီး (Socrates) ပုံ(၆)၊ ပလေတို့ (Plato) (ပုံ-၇) နှင့် အရွှေတို့တယ် (Aristotle) ပုံ(၈) တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဆိုကရေးတီးသည် အေသင်မြို့သား အတွေး အခေါ်ပညာရှင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်ပြီး ဆင်ခြင်တို့တရားနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကို ဉီးစားပေး၍ ဟောပြောခဲ့သည်။ ဆိုကရေးတီး၏တပည့် ပလေတို့ကလည်း မည်သည့်အရာကိုမဆို စဉ်းစားဆင်ခြင်ဗောက်ဖြင့် စူးစမ်းပြီးမှ ယုံကြည်အတိသည်ဟု တင်ပြသည်။ အရွှေတို့တယ်သည်လည်း ပလေတို့၏ တပည့်ရှင်းဖြစ်ပြီး လက်တွေကို အလေးပေးသောအတွေးအခေါ်များကို တင်ပြခဲ့သည်။

ပု-၃ ပလေတိ

ပု-၄ အရွှေတိတယ

ပု-၅ ဂရိန်တူရားများ

ဂရိပြည်၍ မက်ဆီးနီးယားဘုရင် မဟာအလက်အွေး (Alexander The Great) ကွယ်လွန်ပြီးသည်မှ စ၍ နှစ်ပေါင်း ၃၀၀ခန့်ကို ဟယ်လင်နစ်ခေတ် (Hellenic) ဟု ခေါ်သည်။ ဟယ်လင်နစ်ခေတ်ယဉ် ကျေးမှုသည် အရွှေတိုင်းနှင့် အနောက် တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဂရိတို့သည် နတ်ဘုရားအများ အပြားကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည် (ပု-၉)။ အနောက်အာရုံနှင့် အီဂျိတ် ရှိသော မဟာအလက်အွေးတည်ကောင် ခဲ့သည့်မြို့ကြီးများသည် ဂရိယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားရာ ပဟိုဌာနများ ဖြစ်ခဲ့သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ ဂရိကျွန်းဆွယ်သည် မြေထပ်လယ် အရှေ့ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။
- ◆ ဂရိသမိုင်းစဉ်တွင် ဘုရင်များ အုပ်စိုးသောခေတ်၊ မြေရှုံးသူကောင်းမျိုးများ အုပ်စိုးသောခေတ် နှင့် မင်းဆိုးများ အုပ်စိုးသော ခေတ်ဟူ၍ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။
- ◆ ဂရိကျွန်းဆွယ်တွင် မြေပြန်နည်းပါးခြင်း၊ မြေထောက်များခြင်းတို့ကြောင့် စိုက်ပိုးရေး ကောင်းစွာ မဖြစ်ထွန်းပေ။
- ◆ ဂရိနှုန်းတွင် ရှည်လျားသည့် ကမ်းရှုံးတန်းတည်ရှိသောကြောင့် ရေကြောင်းကုန်သွယ်ရေး ထွန်းကားခဲ့သည်။
- ◆ ဂရိတို့သည် ပင်လယ်နက်ကမ်းခြေ၊ အာရှုံးနားကျွန်းဆွယ်၊ အီတလီတောင်ပိုင်းနှင့် အာဖရိကမြောက်ပိုင်း ကမ်းခြေအေသများတွင် ကိုပို့နိုင်များ ထူထောင်လာခဲ့သည်။
- ◆ ဂရိတို့သည် အေဂျိုယ်ကျွန်းစုံ၊ ပင်လယ်နက်၊ စစ္စလီကျွန်း၊ ဆာဒီးနီးယား၊ စပိန်၊ ဆိုက်ပရပ်စုံ၊ အာဖရိကမြောက်ဘက်ကမ်းခြေတို့နှင့် အများဆုံး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခဲ့သည်။
- ◆ အေသင်နှင့် စပါတာမြို့၊ နိုင်ငံသားများသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးကဏ္ဍများတွင် အရေးပါခဲ့သည်။
- ◆ ဒီမိုကရေစီဟူသော ဝါဘာရမှာ ဂရိဘာသာစကားမှ ဆင်းသက်လာပြီး ပြည်သူလူထူ အုပ်ချုပ်ရေးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။
- ◆ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုကို အခြေပြုသော အတွေးအခေါ်များ ထွန်းကားခဲ့ပြီး အတွေးအခေါ် ပညာရှင်များလည်း ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။
- ◆ ဆုံးကရေးတီးသည် ဆင်ခြင်တံ့တရားနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကို ဦးစားပေးသော အတွေးအခေါ် ပညာရှင်ကြီး ဖြစ်သည်။
- ◆ ပလေတိုကလည်း မည်သည့်အရာကိုမဆို စဉ်းစားဆင်ခြင်ဥက်ဖြင့် စူးစမ်းပြီးမှ ယုံကြည် အပ်သည်ဟု တင်ပြသည်။
- ◆ အရွှေတို့တယ်က လက်တွေ့ကို အလေးပေးသော အတွေးအခေါ်များကို တင်ပြခဲ့သည်။
- ◆ ဟယ်လင်နှစ်ခေတ် ယဉ်ကျေးမှုသည် အရှေ့တိုင်းနှင့် အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုကို ပေါင်းစပ် ထားခြင်းဖြစ်သည်။

လောကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(အေးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်တွင်ရေးပါ)

၁။ အောက်ပါကြောင်းလည်များကိုဖြည့်ပါ။

(က) ဂရိမြို့ပြနိုင်ငံသားတို့သည် ဘီစီ ၈၀၀မှ ဘီစီ ၆၀၀အတွင်းတွင် ----- နယ်သစ်များ ရှာဖွေခဲ့ကြသည်။

(ခ) အောင်မြို့နိုင်ငံသားတို့သည် ဘီစီ ၈၀၀ ထိ ----- စနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

(ဂ) ဒီမိုကရေစိဟူသော ဝေါဘာရမှာ ----- ဘာသာစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်။

(ဃ) ဂရိယဉ်ကျေးမှုကို ----- ယဉ်ကျေးမှုဟုလည်း ခေါ်ဝေါကြသည်။

(င) ဂရိသမိုင်းစဉ်တွင် ပြောင်းလဲခဲ့သောခေတ် ----- ခေတ် ရှိခဲ့သည်။

၂။ ဂရိတို့သည် မည်သည့် အသများနှင့် အများဆုံး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ကြသနည်း။

၃။ ဒီမိုကရေစိဟူသော ဝေါဘာရ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်မည်သိနားလည်ပါသနည်း။ အေးနွေးတင်ပြပါ။

၄။ ဂရိမြို့ပြနိုင်ငံနှင့် သင်လေ့လာသင်ယူခဲ့သော အဗြားနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတို့၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လာပုံကို စာကြောင်း ၁၀ ကြောင်းခန့်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်တင်ပြပါ။

Sources by -----

[https://www.bing.com/images/search?q=Greek&FORM=HDRSC2\(21.09.2018\)](https://www.bing.com/images/search?q=Greek&FORM=HDRSC2(21.09.2018))

၄၃၁၂။ ရောမ

ရောမယဉ်ကျေးမှုသည် အီတလီကျွန်းဆွယ်တွင် ထွန်းကားခဲ့သည်။ အီတလီကျွန်းဆွယ်သည် ဥရောပ တောင်ပိုင်းရှိ မြေထဲပင်လယ်ကို ထိုးထွက်နေသော ကျွန်းဆွယ်ကြီးဖြစ်သည် (ပုံ-၁)။

ပုံ-၁ ရောမတည်နေရာပြုပုံ

ရောမမြို့သည် ဘီစီဂျောက်ခန့်တွင် အီတရပ်စက် (Etruscan) တို့၏ လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။ ဘီစီ ၅၀၉ ခု၊ ၁၂၀ တွင် ရောမတို့သည် အီတရပ်စက်တို့ကို တိုက်ထဲတို့ပြီ သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။ ရောမတို့သည် အာဖရိကမြောက်ပိုင်းရှိ ကာသေ့ချုံ (Carthage) လူမျိုးတို့၏ ပူးပေါင်းကာ ဂရို မြို့ပြ နိုင်ငံများကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ပြီး အင်အားတောင့်တင်းလာပြီးနောက် ဘီစီ ၂၆၄ ဘီစီ ၁၄၆ အတွင်း ကာသေ့ချုံတို့၏ သုံးကြိမ်စစ်ဖြစ်ပြီး အောင်နိုင်ခဲ့သည်။

ယင်းစစ်ပွဲများကို ပျော်နစ်စစ်ပွဲများ (Punic Wars) ဟု ခေါ်သည်။ ရောမတို့သည် ဘီစီ ၁၉၇တွင် မက်ဆီဒိုးယေးနှင့် ဘီစီ ၁၄၀ တွင် ဆီးရီယားတို့ကို သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီးနောက် ဂရိုကျွန်းဆွယ်နှင့် အီဂျုံသည် လက်အောက်ခံနိုင်ငံများ ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ရောမတို့သည် အင်ပါယာကြီးကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည်။

ရောမနိုင်ငံသည် ဂရိုမြို့နိုင်ငံကယ်များနှင့် နီးကပ်လျက်တည်ရှိရာ ရောမလူမျိုးတို့သည် အဆင့်အတန်းမြိုင်လှသော ယဉ်ကျေးမှုကို ဂရိုတို့ထံမှ သင်ယူလိုကြသည်။ ပိဿာပညာတွင် အဆောက်အအုံတည်ဆောက်ရာ ၌ ဒုမ်းခေါ် အလွန်ခုံညားသော အမိုးခုံးကြီးများကို ရောမတို့ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည် (ပုံ-၂)။ ပန်းတမော့၊ ပန်းချိန်းပန်းပုပ်ညာတို့ကိုလည်း ရောမတို့ တတ်ကျွမ်းသည်။

ဉာဏ်စတတ်မင်း လက်ထက်တွင် ရောမမြို့သည် အလွန်လှပ တင့်တယ်ပေသည်။ လမ်းများ၊ နှစ်ကွန်းများ၊ ရွေးတော်များတွင် ကျောက်ရုပ်များ ကို ထုလုပ်ထားကြသည်။ အမိုးခုံးတပ်ဆင်သော အစိုးရရုံး အဆောက်အအုံများနှင့် အားကစားရုံများ ကို ဆောက်လုပ်ကြသည်။ ထိုအဆောက်အအုံများ၏ နံရီများတွင် ပန်းချို့ကားများကို ရောမပြုကြသည်။

အထူးခြားဆုံးမှာ ရောတံလောက် ကျောက်မြောင်းများဖြင့် မြို့တွင်းရှိ အိမ်များကို ရေသွယ်ပေးနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရောမမြို့များတွင် အများသုံး ရေချိုးကန်များရှိသည်။

ရောမနိုင်ငံ၏ အရှေ့ပိုင်းဒေသတွင် ဂရိုဘာသာစကားကို ပြောဆို၍ အနောက်ပိုင်းဒေသတွင်မှ လက်တင်ဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ သမ္မတအုပ်ချုပ်ရေးခေတ် ကုန်ခါနီးတွင် လက်တင်ဘာသာစကားနှင့်စာပေ ထွန်းကားလာသည်။ ဉာဏ်စတတ်ခေတ်တွင် ဟိုရေ (Horace) နှင့် ဗာဂျိ (Virgil) စသော ရောမစာဆိုတော်ကြီးများ ပေါ်ထွက်လာသည်။ ဟိုရေနှင့် ဗာဂျိသည် ဉာဏ်စတတ်ခေတ်နှင့် ရောမမြို့ကြီးတို့၏

ပုံ-၂ ရောမမြို့ရှိရေးအဆောက်အအုံတစ်ခု၏အမိုးပုံ

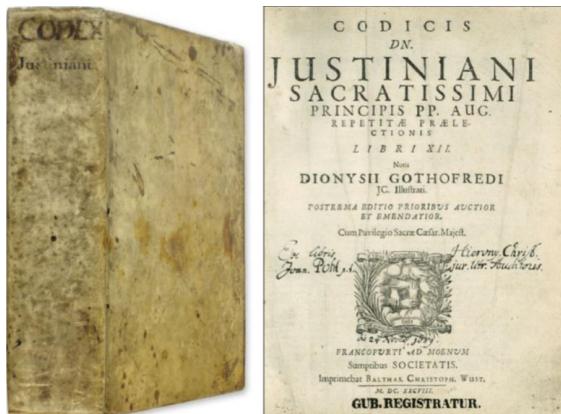
ဂုဏ်ကို ချီးကျူးဖွံ့ဖြိုက်သည်။ နိုင်ငံသမိုင်းဆရာ လီပါ (Livy)သည် ရောမနိုင်ငံသမိုင်းကို ရောမလူမျိုးများ စိတ်ဓာတ် တက်ကြစရာ ဖြစ်လာအောင် ရေးဖွံ့ခြားသည်။

ပုံ-၃ ရောမမြင်းရထားပြိုင်း

ရောမတို့သည် မြင်းရထားပြိုင်းပွဲကို လည်း အလွန်နှစ်သက်ကြသည် (ပုံ-၃)။ ကြီးမားသောကားရုံများတွင် အားကားပြိုင်းပွဲများ ကျင်းပျော် အနိုင်ရသူအား ဆုလာသုချီးမြှင့်သည်။ ရောမအိမ်ထောင်စု တစ်စု၏ အကြီးအကဲသည် ဖခင်ဖြစ်သည်။ ရောမတွင် လူတန်းစား အမျိုးမျိုးရှိသည်။ ထိုလူတန်းစားတဲ့တွင် ချမ်းသာကြွယ်ဝါသည် မြေပိုင်ရှင်များ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ကျေးကျွန်များ ပါဝင်သည်။

ရောမလူမျိုးတို့သည် နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်ရာတွင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၍ အုပ်ချုပ်သည်။ သမ္မတအောက်ပါးတွင် ပြည့်သူအစဉ်းအရုံးက သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ထိုဥပဒေကို ပြည့်တွင်းဥပဒေ ဆယ့်နှစ်ခန်း (Law of the Twelve Tables) ဟုခေါ်သည်။ ဥပဒေဟူသည် တိုင်းသူပြည့်သားများ၏ အကိုးအတွက်သာ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သည်ဟု ရောမဥပဒေပညာရှိတိုက ယူဆကြသည်။ ဂျာတစ်စီနိုယ်(Justinian) ၆၇၂းလက် ထက်တွင် ရောမနိုင်ငံ၌ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သမျှသော ဥပဒေများကိုလည်းကောင်း၊ ထုတ်ပြန်ခဲ့သမျှသော အမိန့်တော်များကိုလည်းကောင်း ပေါင်းစည်းခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေကို ဂျာတစ်စီနိုယ် ကိုခေါ်ပေး (Justinian's Code) ဟု ခေါ်သည် (ပုံ-၄)။

ပုံ-၄ ဂျာတစ်စီနိုယ် ကိုခေါ်ပေး

ရောမတို့၏ အခိုက စီးပွားရေးများ စီးပွားရေးဖြစ်သည်။ မြေရှင်းများသည် ငင်းတိုင် မြေကွက်များပေါ်တွင် စစ်သုံးပုန်းများကို ကျွန်းအဖြစ် အသုံးပြုကာ စိုက်ပိုးစေသည်။ ရောမတွင် သတေသနတည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းတိုးတက်လာပြီးကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးများတွေ ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ ရောမသည် နိုင်ငံခြားကုန်သည်များ၏ ဈေးကွက်အဖြစ် စဉ်ကားလာသည်။ ငွေကြေးလဲလှယ်ခြင်းကို အမြိုပြ၍ ဘဏ်များပေါ်ပေါက်လာသည်။

ရောမခေါ်တွင် နတ်ဘူရားများကို ကိုးကွယ်ကြသည်။ ကေရာဇ်ကိုလည်း နတ်ဘူရားအဖြစ် ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။ နတ်ဘူရားများအနက် ဂျုပီတာ(Jupiter) သည် အထင်ရှုံးဆုံးဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးပွဲများကို နှစ်စဉ်ကျင်းပသည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းများကို ထိန်းသိမ်းရန် နိုင်ငံတော်က ခန့်အပ်သော ဘုံးတွေးများရှိသည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ ရောမယဉ်ကျေးမှုသည် အိတလီကျွန်းဆွယ်တွင် ထွန်းကားခဲ့သည်။
- ◆ ဘီစီ ၅၀၉တွင် ရောမတို့သည် အိတရပ်စကင်တိုကို တိုက်ထုတ်ပြီး သမွတနိုင်ငံ အဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။
- ◆ ရောမတို့သည် မက်ဆီဒီနီးယားနှင့် ဆီးနီးယားတိုကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ရောမအင်ပါယာပြီး ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။
- ◆ ရောမလူမျိုးတို့သည် အဆင့်အတန်းမြင့်လျသော ယဉ်ကျေးမှုကို ဂရိတို့ထံမှ သင်ယူခဲ့ကြသည်။
- ◆ မိသုကာပညာတွင် အဆောက်အအုံ တည်ဆောက်ရာ၌ ဒုမ်းခေါ် အလွန်ခန့်ညားသော အမိုးခုံးများကို ရောမတို့တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ပြီး ပန်းတမော့၊ ပန်းချိုင်း ပန်းပုပညာတိုကိုလည်း တတ်ကျွမ်းသည်။
- ◆ သမွတအုပ်ချုပ်ရော်တွင် လက်တင်ဘာသာစကားနှင့် စာပေထွန်းကားလာသည်။
- ◆ ရောမအိမ်ထောင်စုတစ်စု၏ အကြီးအကဲသည် ဖော်ဖြစ်သည်။
- ◆ ရောမလူမျိုးတို့သည် နိုင်ငံကိုအုပ်ချုပ်ရာတွင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်း၏ အုပ်ချုပ်သည်။ ပြည်တွင်းဥပဒေဆယ့်နှစ်ခန်းမှာ ထင်ရှားခဲ့သည်။
- ◆ ဂျတ်စတီနိယန်မင်း လက်ထက်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေများ၊ အမိန့်တော်များကို ပေါင်းစည်းပြီး ဂျတ်စတီနိယန် ကိုဓမ္မပဒေဟုခေါ်သည်။
- ◆ ရောမတို့၏ အမိက စီးပွားရေးမှာ စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်သည်။
- ◆ ရောမတွင် သဘောတုတေသနဆောက်ရေးလုပ်ငန်း တိုးတက်လာပြီး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းများလည်း ထွန်းကားလာခဲ့သည်။
- ◆ ရောမတွင် ငွေကြေးလဲလှယ်ခြင်းကို အမှုပြန် ဘဏ်များပေါ်ပေါက်လာသည်။
- ◆ ဓကရာဇ်ကို နှစ်ဘုရားအဖြစ် ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်တွင်ရေးပါ)

၁။ အောက်ပါကွောက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

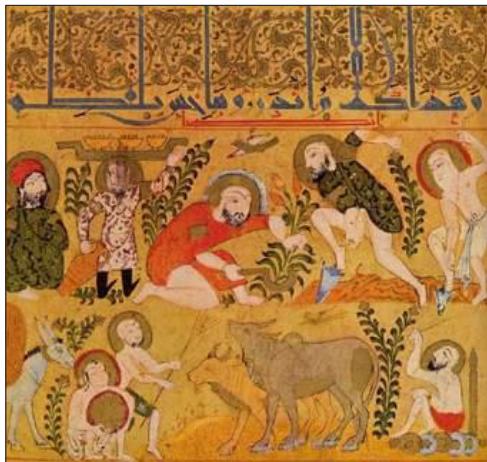
- (က) ရောမယဉ်ကျေးမှုသည် ကျွန်းဆွယ်တွင် ထွန်းကားခဲ့သည်။
- (ခ) ရောမတို့သည် ဘီစီ ၂၂၂၀ ခန့်တွင် လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့သည်။
- (ဂ) ရောမတို့သည် ဘီစီ ၁၉၃၇ တွင် မက်ဆီဒီနီးယားနှင့် ဘီစီ ၁၉၀၀ တွင် တိုကို သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။

- (ယ) ရောမလူမျိုးတို့သည် အဆင့်အတန်း မြင့်လှသော ယဉ်ကျေးမှုကို ----- တို့ထံမှ သင်ယူခဲ့ကြသည်။
- (က) ရောမတို့သည် ပိဿာပညာတွင် ဒုမ်းခေါ် အလွန်ခံညားသော ----- ကြီးများကိုတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။
- (စ) ရောမအိမ်ထောင်စုတစ်စု၏ အကြွေးအကဲသည် ----- ဖြစ်သည်။
- (ဆ) ရောမလူမျိုးတို့သည် နိုင်ငံကိုအပ်ချုပ်ရာတွင် ----- ပြဋ္ဌာန်း၍ အုပ်ချုပ်သည်။
- ၂။ ရောမတို့၏ စာပေပိသုကာ၊ အနုပညာလက်ရာများ၊ အဆင့်အတန်းမြင့်မားခဲ့ပုံကို ဆွေးနွေးပါ။
- ၃။ ရောမတို့၏ ဂျတ်စတီနိယန် ကိုစည်ပဒေအကြောင်းကို ဆွေးနွေးပါ။
- ၄။ ရောမတို့၏ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကိုးကွယ်ယံကြည်မှုကို ဆွေးနွေးတင်ပြပါ။
- ၅။ ရွှေးခေတ်ရောမနှင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်ဟု ထင်သနည်း။ သူငယ်ချင်းများနှင့် ဆွေးနွေးတင်ပြပါ။

Sources by -----

<https://www.bing.com/images/search?q=Greek&FORM=HDRSC2> (05.10.2018)

၄.၃.၃။ တရုတ်ယဉ်ကျေးမှု

ပုံ-၁ ခေတ်ဦးတရုတ်တို့၏ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ကိုင်နေပုံ

တရုတ်တို့၏ ကြွေထည်လုပ်ငန်း အတတ်ယဉ်လည်း များစွာ ဖွံ့ဖြိုးခဲ့သည် (ပုံ-၁)။ မင်ခေတ်တွင် အနောက်တိုင်းသားတို့သည် ကြွေထည်များကို အများဆုံးဝယ်ယူခဲ့ကြပြီး ယင်းကြွေထည်များသည် ဥရောပတွင် တရုတ်ကြွေထည်ဟု ကျော်ကြားခဲ့သည်။

ပုံ-၂ တရုတ်ပိုးထည်

တရုတ်နိုင်ငံသည် အာရုတိဂ်၏ အရှေ့ဘက် တွင်တည်ရှိပြီး အာရုတိဂ်၏ လေးပုံတစ်ပုံခန့် ကျယ်ဝန်းသည်။ တရုတ်လူမျိုးတို့၏ယဉ်ကျေးမှုသည် မြစ်ဝါမြစ်ရှုံးဒေသတွင် စတင်ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဘီစီ ၁၆ရာစွာ ဘီစီ ၁၁ရာစွာအထိ ရှုန်မင်းဆက် အပ်စိုးခဲ့သည်။ ရှုန်နိုင်ငံသည် မြစ်ဝါမြစ်၏ မြောက် ဘက်ကမ်းတွင်ရှိပြီး မြို့တော်မှာ အန်ယန်းမြို့၊ ဖြစ် သည်။

ခေတ်ဦးတရုတ်လူမျိုးတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကထား လုပ်ကိုင်ကြသည် (ပုံ-၁)။ အမဲလိုက်လုပ်ငန်း၊ တံငါလုပ်ငန်း၊ မွေးမြှုပ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ပိုးထည်လုပ်ငန်း တို့ကိုပါ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည် (ပုံ-၂)။

ပုံ-၃ တရုတ်ကြွေထည်

ဘီစီ ၂၂၁ တွင် တရုတ်ခကရာင် ဖြစ်လာသော နှီဗွဲမ်တီသည် လမ်းများ၊ တံတားများ တည်ဆောက်ခြင်းကို အားပေးခဲ့သည်။ တာတာ တို့၏ ရန်မှာကာကွယ်ရန် တရုတ်ပြည်၏ မြောက်ဘက် နယ်နိမိတ် တစ်လျှောက်တွင် နာမည်ကျော် မဟာတံတိုင်း ကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည် (ပုံ-၄)။ မဟာတံတိုင်း ကြီးသည် မိုင်ပေါင်း ၁၂၅၀ ကျော်ရှိသည်။

ပုံ-၄ တရုတ်နိုင်ငံရှိ မဟာတံတိုင်းကြီး

ပု-၅ အစိုရဝန်ထမ်းစာမေးပွဲဖြန့်ရန်
စောင့်ဆိုင်းနေသူများ

ရှေးကတည်းကပင် ကြေးချပ်များ၊ ကြေးဝါဓားနိုးများ၊ ပုဆိုန်များ၊ လိပ်ခုံများပေါ်တွင် စာပေရေးသားမှူးကို တွေ့ရသည်။ မင်္ဂလာကြော်တွင် တရုတ်တို့၏ စာပေ၊ အနုပညာနှင့်ယဉ်ကျေးမှု တိုးတက်ခဲ့သည်။ တရုတ်တို့သည် စူးပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပုနိုင်ခြင်းပညာကို စတင်အသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။ ယမ်းမှန်ကို စတင်တိတွင် ပြုလုပ်လာခဲ့ကြသည်။ တရုတ်နှင့်တွင် အတွေးအခြားပညာရှင်များဖြစ်သည့် လောင်ဇွှန် ကွန်ဖြူးရှုပ်စီတို့၏ ဟောပြောချက်များ လွှမ်းမှုံးသည်။ တရုတ်လူမျိုးတို့သည် ဘိုးဘွားဘီဘင်တို့ကို ရှိခိုးပူဇော်သော အလေ့အထ ရှိခဲ့သည်။ တရုတ်လူမျိုးတို့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မိသားစုသည် အရေးပါပြီး နိုင်ငံတော်ကိုလည်း မိသားစုကြီးအဖြစ် လူဆာသည်။

ပု-၆ တရုတ်တို့၏ ပိုးလမ်းမကြီး

တရုတ်တို့၏ ပိုးလမ်းမကြီးသည် ကမ္မားအရေးဘက်ရှိ တရုတ်နှင့် ရှိအန်းမြှုံးမှ ကမ္မားအနောက်ဘက် မြေထပ်လယ်ကို ဆက်သွယ်ပေးထားသည့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းဖြစ်သည်။ တရုတ်နှင့်မှ ထုတ်လုပ်သည့် ပိုးထည်မှာ ကုန်သွယ်ရေး၏ အမိကကုန်ပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို 'ပိုးလမ်းမကြီး'ဟု ခေါ်သည် (ပု-၆)။

ယင်းပိုးလမ်းမကြီးသည် ဘီစီ၂ ရာစုမှ ၁၄ ရာစုအေဒီကုန်အထိ အလွန်စည်ကားခဲ့သည်။ တရုတ်နှင့် ထုတ်ပိုးထည်နှင့်အတူ လက်ဘက်ခြောက်၊ ဆား၊ သက္ကား၊ ကြွေထည်နှင့် ဟင်းခတ်အမွေးအကြောင်တို့ကို အနောက်နှင့်များသို့ အထူးသဖြင့် ရောမသို့ တင်ပို့သည်။ ထိနည်းတူ အနောက်နှင့်များ၏ ထွက်ကုန်ဖြစ်သော သုံးမွေး၊ ဆင်စွဲ၊ ရွှေနှင့်ငွေများကို အရေးတိုးနှင့်များသို့ တင်ပို့ခဲ့သည်။ ပိုးလမ်းမကြီးကြောင့် ကူဗလိုင်ခန်းလက်ထက်တွင် အီတလီနှင့်သား မာကိုပို့လို့သည် ပိုးလမ်းမကြီးမှ တစ်ဆင့် တရုတ်နှင့်သို့ရောက်

လာသည်။ အာရုတိက်အကြောင်းကို မှတ်တမ်းရေးသားခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် ဥရောပတိုက်သားများသည် အာရုတိက်အကြောင်းကို ယခင်ကထက် ပို့စိန့်လာကြသည်။ မတူကွဲပြားသော အတွေးအခေါ်များ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှန် ယဉ်ကျေးမှုတိုကို ဖလှယ်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ၁၄ ရာစွဲနောက်စိုင်း ရေကြောင်းကုန်သွယ်ရေး ထွန်းကားလာသောကြောင့် ပိုးလမ်းမေ၏ ကုန်သွယ်ရေးသည်လည်း တဖြည်းဖြည်း မေးမြှန်သွားခဲ့သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ မြစ်ဝါမြစ်ရှုမ်းဒေသသည် တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု စတင်ထွန်းကားရာဒေသ ဖြစ်သည်။
- ◆ ခေတ်ဦးတရုတ်လူမျိုးတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးကို အမိကထား လုပ်ကိုင်ကြသည်။
- ◆ တရုတ်ကြွေထည်များသည် ဥရောပတွင် ကျော်ကြားသည်။
- ◆ ရှီးယွှေ့မြတ်မင်းလက်ထက်တွင် မဟာတံတိုးကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။
- ◆ ကမ္မာပေါ်တွင် တရုတ်တို့၏ အစိုးရဝန်ထမ်းစာမေးပွဲသည် ရေးအကျိုး စာမေးပွဲဖြစ်သည်။
- ◆ မင်းခေတ်တွင် တရုတ်တို့၏ စာပေ၊ အနုပညာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတိုးတက်ခဲ့သည်။
- ◆ တရုတ်တို့သည် စဣ္ဍာပြုလုပ်ခြင်း၊ ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့် ယမ်းမှုနှုန်းပြုလုပ်ခြင်းကို စတင်ခဲ့သူများ ဖြစ်သည်။
- ◆ အတွေးအခေါ် ပညာရှင်များဖြစ်သည့် လောင်နှင့် ကွန်ပြီးရှုပ်စို့၏ ဟောပြာချက်များ လွှမ်းမြှုံးသည်။
- ◆ တရုတ်လူမျိုးတို့သည် ဘိုးဘွားသီဘင်တို့ကို ရှိနိုင်ပေါ်သော အလေ့အထိန္ဒြေခဲ့သည်။
- ◆ တရုတ်ပိုးလမ်းမကြီးသည် ကမ္မာ့အရှေ့ဘက်ရှိ တရုတ်နိုင်ငံ ရှိအန်းမြို့မှ ကမ္မာ့အနောက်ဘက် မြေထဲပင်လယ်ကို ဆက်သွယ်ပေးထားသည့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ဖြစ်သည်။
- ◆ တရုတ်နိုင်ငံမှ ထုတ်လုပ်သည့် ပိုးထည်မှာ ကုန်သွယ်ရေး၏ အမိကကုန်ပစ္စည်းဖြစ်သော ကြောင့် ယင်းကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို ‘ပိုးလမ်းမကြီး’ဟု ခေါ်သည်။
- ◆ မာကိုပိုလို၏ မှတ်တမ်းကြောင့် ဥရောပတိုက်သားများသည် အာရုတိက်အကြောင်းကို ပိုမိုသိရှိလာကြသည်။
- ◆ ပိုးလမ်းမကြီးကြောင့် မတူကွဲပြားသော အတွေးအခေါ်များ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှန် ယဉ်ကျေးမှုတိုကို ဖလှယ်ခွင့်ရခဲ့သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်တွင်ရေးပါ)

၁။ ကွက်လပ်ဖြည့်ပါ။

- (က) တရာတ်နိုင်ငံသည် ၏အရေးသက်တွင်တည်ရှိသည်။
- (ခ) တရာတ်လူမျိုးတို့၏ယဉ်ကျေးမှု စတင်ထွန်းကားရာအေးသည် အေသာဖြစ်သည်။
- (ဂ) ခေတ်ဦး တရာတ်လူမျိုးတို့သည် လုပ်ငန်းကို အမိကထား လုပ်ကိုင်ကြသည်။
- (ဃ) တရာတ်ကြွေထည်များသည် တွင် ကျော်ကြားသည်။
- (င) တရာတ်ပြည်၏ မြောက်ဘက် နယ်နိမိတ်တစ်လျှောက်တွင်ရှိသော မဟာတံတိုင်းတြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည့် မင်းသည် ဖြစ်သည်။
- (စ) ကမ္မာပေါ်တွင် တရာတ်တို့၏ စာမေးပွဲသည် ရွှေးအကျခုံး စာမေးပွဲဖြစ်သည်။
- (ဆ) တရာတ်တို့သည် စက္ကာပြုလုပ်နည်းကို စတင်သိရှိသူများဖြစ်ပြီး ပညာကိုလည်း စတင်ခဲ့သူများ ဖြစ်သည်။
- (ဇ) တရာတ်လူမျိုးတို့သည် တို့ကို ရှိခိုးပူဇော်သော အလေ့အထရှိခဲ့သည်။
- (ဈ) တရာတ်နိုင်ငံတွင် လောင်အိန္ဒ တို့၏ အတွေးအခေါ်များ လွှမ်းဗိုးခဲ့သည်။
- (ည) ကူးပလိုင်ခေန် လက်ထက်တွင် ဒီတလီနိုင်ငံသား မာကိုပိုလိုသည် မှတစ်ဆင့် တရာတ်နိုင်ငံသို့ရောက်လာသည်။
- (ဋ) မာကိုပိုလို၏မှတ်တမ်းများကြောင့် ဥရောပတိုက်သားများသည် အကြောင်းကို ပိုမိုသိရှိလာသည်။

၂။ အောက်ပါမေးခွန်းများကိုဖြပါ။

- (က) တရာတ်ယဉ်ကျေးမှုသည် မည်သည့်တိုက်၊ မည်သည့်မြစ်ဝိုင်းအသတွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သနည်း။
- (ခ) ခေတ်ဦးတရာတ်လူမျိုးတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြုပါ။
- (ဂ) တရာတ်တို့၏ နိုင်ငံရေးအကြောင်းကို ဆွေးနွေးပါ။
- (ဃ) တရာတ်တို့၏ စာပေအနုပညာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုသည် မည်သည့်ခေတ်တွင် တိုးတက်ခဲ့ကြောင်း တင်ပြပါ။
- (င) ဥရောပတိုက်သားများသည် အာရုံတိုက်အကြောင်းကို အဘယ်ကြောင့် ယခင်ကထက် ပိုမိုသိရှိလာကြသနည်း။
- (စ) တရာတ်နိုင်ငံ၏ ပိုးလမ်းမကြီး ကုန်သွယ်ရေး အကြောင်းကို သင်သိသမျှ ရေးသားပါ။

Sources by -----

<https://www.bing.com/images/search?q=China&FORM=HDRSC2> (09.10.2018)

၄.၃.၄။ အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှု

ပုံ-၁ အိန္ဒိယလူမျိုးတို့
စိုက်ပိုးရေးလုပ်ကိုင်နေပါ

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အာရုံတိုက်၏ တောင်ပိုင်းတွင်ရှိပြီး ရှေးအကျော်း ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဘီစီ ၁၈၀၀ မှ ဘီစီ ၁၇၀၀ အတွင်း အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်းယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သည်။ အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်း ယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်း မြင့်မားခဲ့ကြောင်းကို မိုဟင်ဂီးဖြုနှင့် ဟာရပွဲမြို့ဟောင်းတို့က အထင်အရှားဖော်ပြန်သည်။ အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုသည် အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်းသို့ အာရုံယန်တို့ ဝင်ရောက်လာသဖြင့် ပျက်သွေ့ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အဓိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းသည်စိုက်ပိုးရေး လုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး ဆန်စပါးကို ဦးစားပေး စိုက်ပိုးသည် (ပုံ-၁)။

အိန္ဒိယသမ္မတရာ ကုန်သွယ်ရေးသည် ၈၀၀ အေဒီခန့်တွင် စတင်ထွန်းကားခဲ့သည်။ အာဖရိကမှ ရွှေ ဆင်စွယ်နှင့် သံတိုကို အာရုံနိုင်ငံများဖြစ်သည့် အိန္ဒိယ၊ အရှေ့တောင်အာရုံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့သည်။ အာရုံနိုင်ငံများမှ ချည်ထည် ပိုးထည် နှင့် ကြွေထည်များကို ဝယ်ယူကြသည်။ အိန္ဒိယသမ္မတရာ ကုန်သွယ်ရေး ကြောင့် အာဖရိက အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေမြို့ပြနိုင်ငံများ ချမ်းသာကြွယ်ဝလာကြသည်။

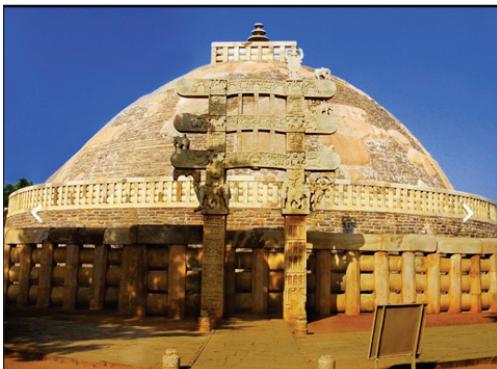

ပုံ-၂ အိန္ဒိယသမ္မတရာ ကုန်သွယ်လမ်းကြောင်းပြုမြေပို့

ပေါ်တူဂါလူမျိုးသဘောကဗ္ဗတိန် ဗာစကိုဒကားမားသည်၎င်္ဂလာဇူနစ်တွင် အာဖရိက အရှေ့ဘက်ကမ်း ခြေသိရောက်ရှိလာပြီးနောက် အိန္ဒိယသမ္မတရာကုန်သွယ်ရေး၏ အရေးပါပိုကို သိရှိလာသည်။ ထိုကြောင့် ပေါ်တူဂါတို့သည် အိန္ဒိယသမ္မတရာကုန်သွယ်ရေးကို လက်ဝါးကြီးအုပ်သိမ်းပိုက်ရန် ကြီးပမ်းလာကြသည် (ပုံ-၂)။ ပေါ်တူဂါတို့သည် အာဖရိက အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေရှိ ဘန်ဒ္ဒ (ဆွာဝါဟိုလီ) မြို့ပြနိုင်ငံများကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ဗာစကိုဒကားမားသည် အာဖရိကမှတစ်ခင့် အိန္ဒိယနှင့်အာရုံသို့ သွားသည့် လမ်း ကြောင်းကို ရှာဖွေခဲ့သည်။ ပေါ်တူဂါတို့သည် အိန္ဒိယသမ္မတရာကုန်သွယ်ရေးကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ရန် ကြီးပမ်း ခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ ရှေးဟောင်းအိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဟိန္ဒာဘာသာ ဗုဒ္ဓဘာသာသာတို့

ကိုးကွယ်ကြသည်။ ဟိန္ဒာဘာသာသည် အတ်စနစ်ကို လက်ခံကြသည်။ အတ်စနစ်တွင် ပြဟ္မာဏ၊ ခတ္ထိယ၊ ဝသာနှင့် သူဒ္ဓဟူ၍ လူတန်းတေးလေးမျိုးရှိခဲ့သည်။ အာရိယန်လူမျိုးတိ အိန္ဒိယသို့ဝင်ရောက်လာချိန်မှစ၍ အတ်စနစ်ကိုကျင့်သုံးခဲ့သည်။ အိန္ဒိယတွင် ဘီစီ ၆ ရာစုနှစ် ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ့န်းကား ခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အတ်စနစ်ကို လက်မခံပေါ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများအနက် အထင်ရှုံးဆုံးမှာ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းရှိ ဆန်ချို့၍ အနီးမှ စေတိပင်ဖြစ်သည် (ပုံ-၃)။

အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုသည် အရှေ့တောင်အာရုံး၁ ရာစုအောင် သို့မဟုတ် ၂ ရာစုခန့်က ရောက်ရှိခဲ့သည် ဟု ခန့်များကြသည်။ အိန္ဒိယကုန်သည်တို့ရောက်ရှိပြီး နှစ်ပေါင်းများစွာကြာမှ အရှေ့တောင်အာရုံဒေသခံတို့သည် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုကို လက်ခံကျင့်သုံးလာကြသည်။ အရှေ့တောင်အာရုံတွင် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုသည် တဖြည်းဖြည်းပုံ့နှင့် အခြေခံမာလာခဲ့သည်။ အရှေ့တောင်အာရုံတွင် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှု ရောက်ရှိပြန့်လာခဲ့သောနိုင်ငံများမှာ ဖူနန် သီရိပိဿာနိုင်ငံတို့ဖြစ်ကြသည်။ အရှေ့တောင်အာရုံတွင် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုလွမ်းမိုးခဲ့သော ထင်ရှုံးသည့် သာသနာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများမှာ ဂျားဗျားကျွန်းရှိ ဘိရိဘို့ ကမ္မာ့ဒီးယားရှိ အန်ကောဝပ်တို့ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာ ပုံ့နှံ့လာပြီး သရေဝေတ္ထရာရှိ ဘောဘောကြီး (ပုံ-၄)၊ ဘုရားကြီး၊ ဘုရားမာဇာတီတို့၏ ပုံ့နှံ့စွဲတော် ဘုရားပုံ့နှံ့တို့မှာ ထင်ရှုံးသည်။

ပုံ-၃ ဆန်ချို့စေတိ

ပုံ-၄ ဘောဘောကြီးစေတိ

အမိကအချက်များ

- ◆ အိန္ဒိယတွင် ဘီစီ ၁၈၀၀ မှ ဘီစီ ၁၅၀၀ အတွင်း အန္တာဖြစ်ပွဲမှုများ ထွန်းကားလာသည်။
- ◆ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အမိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။
- ◆ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကုန်သွယ်ရေးသည် ၈၀၀ အေဒီခန့်တွင် စတင်ထွန်းကားခဲ့သည်။
- ◆ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ကုန်သွယ်ရေးကြောင့် အာဖရိက အရှေ့ဘက် ကမ်းခြေမြို့ပြန်ငံများချမ်းသာ ကြွယ်ဝလာကြသည်။
- ◆ ပေါ်တူဂါလူမျိုး သဘောကပွဲတိန် ဗာစကိုဒ်ကားမားသည် ၁၇၉၈ ခုနှစ်တွင် အာဖရိကအရှေ့ဘက် ကမ်းခြေထိုးရောက်ရှိလာပြီးနောက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကုန်သွယ်ရေး၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို သိရှိလာသည်။
- ◆ ပေါ်တူဂါတိသွေး အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကုန်သွယ်ရေးကို လက်ဝါးကြီးအုပ်သိမ်းပိုက်ရန် ကြီးစားခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။
- ◆ ရွှေးဟောင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဟိန္ဒာဘာသာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဂျိန်းဘာသာတို့ကို ကိုးကွယ်ကြသည်။
- ◆ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများအနက် အထင်ရှားခဲ့သူ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းရှိ ဆန်ချိန်အနီးမှ စေတီပင်ဖြစ်သည်။
- ◆ အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုသည် အရှေ့တောင်အာရုံသို့ ၁ ရာစု အေး သို့မဟုတ် J ရာစုခန့်ကရောက်ရှုခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းကြသည်။
- ◆ အရှေ့တောင်အာရုံတွင် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှု လွှမ်းပိုးခဲ့သော ထင်ရှားသည့်သာသနာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများမှာ ဂျားဘားကျွန်းရှိဘိရိတိဒါ၊ ကမ္မာဒီးယားရှိ အန်ကောဝပ်တို့ ဖြစ်သည်။
- ◆ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာနာ ပုံးနှံးလာပြီး သရေခေတ္တရာရှိ ဘေးဘေးကြီးဘူရားကြီးဘူရားမာ စေတီတို့၌ ပုံးနှံးတို့မှ ထင်ရှားသည်။

မှု စံ ပေါ် လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

(ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစုအပ်တွင်ရေးပါ)

၁။ အောက်ပါကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

(က) ဘီစီ ၁၈၀၀မှ ဘီစီ ၁၅၀၀အတွင်း မြစ်ဝမှုများ ထွန်းကားခဲ့သည်။

(ခ) ခေတ်ဟောင်းအိန္ဒိယနိုင်ငံ၏အမိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှာ ဖြစ်သည်။

(ဂ) ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာကျောင်းတော်များအနက် အထင်ရှားခဲ့သူ အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်းရှိ ဆန်ချိန်အနီးမှ စေတီပင်ဖြစ်သည်။

(ယ) ကမ္မားသီးယားရှိ ----- သည် ထင်ရှားသည့် သာသနာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုပ် သည်။

(ဇ) မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာပုံးနှင့်လာရာ ----- မြို့ရှိ ဘောသောကြီးစေတီသည် ထင်ရှားသည်။

၂။ အောက်ပါတို့အနက်မှ အဖြေမှုနှင့် ရွေးချယ်ပါ

(က) အိန္ဒိယသမုဒ္ဓရာ ကုန်သွယ်ရေးကြောင့် အာဖရိက ----- ကမ်းခြေမြို့ပြနိုင်ငံများ ချမ်းသာ ကြွယ်ဝလာကြသည်။

(ခ) အရွှေဘက် (ဂ) အနောက်ဘက် (၃) တောင်ဘက်

(ခ) ပေါ်တူဂါ သဘောက္ပဗုတိန် ဗာစကိုဒကားမားသည် ----- ခုနှစ်တွင် အာဖရိကအရွှေဘက်ကမ်းခြေသို့ ရောက်ရှိလာပြီးနောက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဓရာ ကုန်သွယ်ရေး၏ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကိုသိရှိလာသည်။

(၁) ၁၄၉၀ (၂) ၁၄၉၈ (၃) ၁၄၉၉

(ဂ) ပေါ်တူဂါတို့သည် ----- သမုဒ္ဓရာကုန်သွယ်ရေးကို လက်ဝါးကြီးအုပ်သိမ်းပိုက်ရန် ကြီးပမ်းသော်လည်းမအောင်မြင်ခဲ့ပေ။

(၁) အိန္ဒိယ (၂) ပစ်ဖိတ် (၃) အာတိတ်

၃။ အိန္ဒိယနှင့်၏ တည်နေရာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို ဖော်ပြုပါ။

၄။ အိန္ဒိယသမုဒ္ဓရာ ကုန်သွယ်ရေးကြောင့် မည်သည့်နိုင်ငံများ ချမ်းသာကြွယ်ဝလာကြသနည်း။

၅။ ပေါ်တူဂါတို့သည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဓရာကုန်သွယ်ရေးကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ရန်ကြီးပမ်းခဲ့ပုံးကို ဆွေးနွေးပါ။

၆။ အရွှေတောင်အာရာတွင် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှု လွှမ်းမွေးခဲ့သော သာသနာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုပ်များကိုဖော်ပြုပါ။

Sources by -----

<https://www.bing.com/images/search?q=India&FORM=HDRSC2> (12.10.2018)

၄.၃.၄.၁။ အန်ကောနိုင်ငံ

ယခင်အန်ကောနိုင်ငံသည် ယခုကမ္မာဒ္ဓာဒီယာနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ယသောဝါရမန်မင်းသည် အန်ကော နေပြည်တော်ကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ သာသနာတော်စည်ပင်ရေးအတွက် အန်ကောနေပြည်တော် တစ်ဗို့မှု တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဟိန္ဒာဘာသာနှင့်သက်ဆိုင်သော အဆောက်အအုံများစွာကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ အဆောက်အအုံကြီးများမှာ အိန္ဒိယအဆောက်အအုံပုံစံကို အခြေခံပြီး မဟတို့၏ ပင်ကိုစရိတ် အစဉ်အလာတို့နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြပြင်ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ပုံ-၁ အန်ကောဝါရမန်မင်းတော်ကြီး

ဒုတိယသူရိယဝါရမန်မင်း လက်ထက် ၁၂ ရာစုတွင် သူရိယဝါရမန်မင်းနှင့် မဟပြည်သူတို့တည်ခဲ့သော အန်ကောဝါရမန်မင်းတော်ကြီးသည် အုံဖွယ်ကောင်းအောင် ခမ်းနားတင့်တယ်သော ကျောင်းတော်ကြီးဖြစ်လာသည် (ပုံ-၁)။ အဆောက်အအုံ တစ်ခုလုံး၏ အကျယ်သည် စတုရန်း တစ်မိုင် ခန့်ရှုံးသည်။ ကျောင်းတော်တစ်ခုလုံးကို သဲကျောက်တုံးကြီးများဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။

လက်ရာမြောက်သော ကျောက်ရှင်ကြွေများကို စကြောင်း၏ နံရုံများပေါ်တွင် ထွင်းထုထားသည်။ စကြောင်းလုံးနံရုံတို့၏အရှည်မှု မိုင်ဝက်ခန်းပင်ရှည်လျားကြောင်းတွေ့ရသည်။ အချို့နေရာတွင် ဒုတိယသူရိယဝါရမန် လက်ထက် မဟပြည်သူတို့၏နေ့စဉ်သွားလာနေထိုင်ပုံကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။ ရုပ်ကြွေတို့တွင် ဝတ်ဆင်ထားသော အဆင်တော်ဆာတို့ကို လျေလာခြင်းဖြင့် ထိုခေတ်ခေမာပြည်သူတို့၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုကို ခန့်မှန်းသိရှိနိုင်သည်။ ဒုတိယသူရိယဝါရမန်မင်းလက်ထက်တွင် မဟနိုင်ငံတော် စည်ပင်တိုးတက်ခဲ့သည်။ နယ်နိမိတ်လည်းရွေးကုတက် ပိုမိုကျယ်ဝန်းခဲ့သည်။ တရှတ်နှင့် မဟသံတော် အဆက်အသွယ်လည်း ရှိခဲ့သည်။

သတ္တမယောက်များလက်ထက်တွင် အန်ကောသွေမ်းဖြို့တော်ကို တည်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဘယွန်းကော် အုံဖွယ်ရှင်ထုံးကြီးဖြင့် ကျောင်းတော်ကြီး ကိုလည်း တည်ဆောက်ခဲ့သည် (ပုံ-၂)။ ဘယွန်းဆိုသည်မှာ ဦးခေါင်းပုံရှင်ထုံးကြီးဖြစ်သည်။

ငှေးရှင်ထုံးကို အလွန်ကြီးများလေးလံသည် ကျောက်တုံးကြီးများကို တစ်လုံးပေါ်တစ်လုံးဆင့်စီ ကာ ဆောက်လုပ်ပုံဖော်ထားသည်။

ပုံ-၂ ဘယွန်းရှင်ထုံး

ဘယွန်းရှင်ထုံးကို အောက်ခြေတွင် ရှင်ကြွေများလည်း ထုံးလုပ်ထားသည်။ ထိုရှင်ထုံးကိုကြည့်ရှု မဟတို့၏ အနုပညာနှင့် ပိဿူကာလက်ရာ အဆင့်အတန်းမြင့်မှု ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

အမိကအချက်များ

- ◆ ယသောဝါယမန်မင်းသည် အန်ကောနေပြည်တော်ကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။
- ◆ ဒုတိယ သူရှိယဝါယမန်မင်း လက်ထက် ၁၂ ရာစုတွင် ကမ္မာကျော် အန်ကောဝပ်ကျောင်းတော် ကြီးကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။
- ◆ အန်ကောဝပ် ကျောင်းတော်ကြီးနံရုံမှ ရပ်ကြွတိတွင် ဝတ်ဆင်ထားသော အဆင်တန်ဆာတိုကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ထိခေတ်ခမာပြည်သူတို့၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွံ့မှုကို ခန့်မှန်းသိရှိနိုင်သည်။
- ◆ ဒုတိယ သူရှိယဝါယမန်မင်းလက်ထက်တွင် တရုတ်နှင့်ခမာသံတမန်အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့သည်။
- ◆ သတ္တာမယောက်ရမန်မင်း လက်ထက်တွင် အန်ကောသွမ်မြို့တော်ကို တည်ခဲ့သည်။
- ◆ ဘယွှန်းရပ်ထူတော်ကို ကြည့်၍ ထိခေတ်ခမာတို့၏ အနုပညာနှင့် ပိသုကာလက်ရာ အဆင့် အတန်းမြင့်မားပံ့ကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

(ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များကိုမှတ်စုစာအပ်တွင်ရေးပါ)

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

၁။ အောက်ပါတွက်လပ်များကို ဖြည့်ပါ။

- (က) ယသောဝါရမန်မင်းသည် နေပြည်တော်ကြီးကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။
 (ခ) ကမ္မာကျော်အန်ကောဝပ်ကျောင်းတော်ကြီးကို မင်းလက်ထက်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သည်။
 (ဂ) သတ္တာမယောက်ရမန်မင်းလက်ထက်တွင် မြို့တော်ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။
 (ဃ) ခမာတို့၏ အနုပညာနှင့် ပိသုကာလက်ရာ အဆင့်အတန်း မြင့်မားပံ့ကို ရှုပ်တုကို ကြည့်၍ ခန့်မှန်းနိုင်သည်။

၂။ မှားမှန်ရောထွေး အမှားရွေးပါ။

- (က) အန်ကောဝပ်ဘူရားကျောင်းကြီးရှိ စကြိုလမ်းနံရုံတို့၏အရှည်မှာ ခန့်ပင်ရှုည်လျား ကြောင်း တွေ့ရသည်။
 (ခ) မိန့်ဝိုင် (ဂ) ၁မိုင် (ဃ) ၂၄၅၀
 (ခ) အန်ကောဝပ်ကျောင်းကြီးရှိ ရပ်ကြွတိတွင် ဝတ်ဆင်ထားသော အဆင်တန်ဆာတို့ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ထိခေတ်ခမာပြည်သူတို့၏ ကို သိရှိနိုင်သည်။
 (ခ) စားဝတ်နေရေး (ဂ) ပညာရေး (ဃ) ဆင်ယင်ထုံးဖွံ့မှု

- (၈) ဘယွန်းရှုပ်ထု၏ အောက်ခြေတွင် _____ လည်းထူလုပ်ထားသည်။
 (၁) ပန်းပု (၂) ရှုပ်ကြွ (၃) ပန်းခါ
- ၃။ အောက်ပါတို့ကို မှန်လျှင်မှန်၊ မှားလျှင်မှားဟု ရေးပါ။
- (က) ပထမသူရီယာဝါရမန်မင်းလက်ထက်တွင် ခမာနိုင်ငံတော် စည်ပင်တိုးတက်ခဲ့သည်။ ()
 (ခ) သတ္တမယေဝါရမန်မင်းလက်ထက်တွင် တရုတ်နှင့်ခမာ သံတမန်အဆက်အသွယ် ရှိခဲ့သည်။
 ()
- (ဂ) အန်ကောသွမ်မြို့တော်ကို ယေဝါရမန်မင်းလက်ထက်တွင် တည်ခဲ့သည်။ ()
- ၄။ အန်ကောဝပ်ကျောင်းတော်ကြီး၏ အနုပညာနှင့် ပိသုကာလက်ရာများအကြောင်းကို စာကြောင်း ၁၀ ကြောင်းခန့် ရေးသားတင်ပြပါ။
- ၅။ အန်ကောယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့ခြင်းကြောင့် ယနေ့ခေတ် ကမ္မားဒီးယားနိုင်ငံနှင့်လူအဖွဲ့အစည်းကို မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်စေပါသနည်း။ အုပ်စုံ အွေးနွေးတင်ပြပါ။

Sources by -----

<https://www.bing.com/images/search?q=Angkor+wat&FORM=HDRSC2> (21.10.2018)

